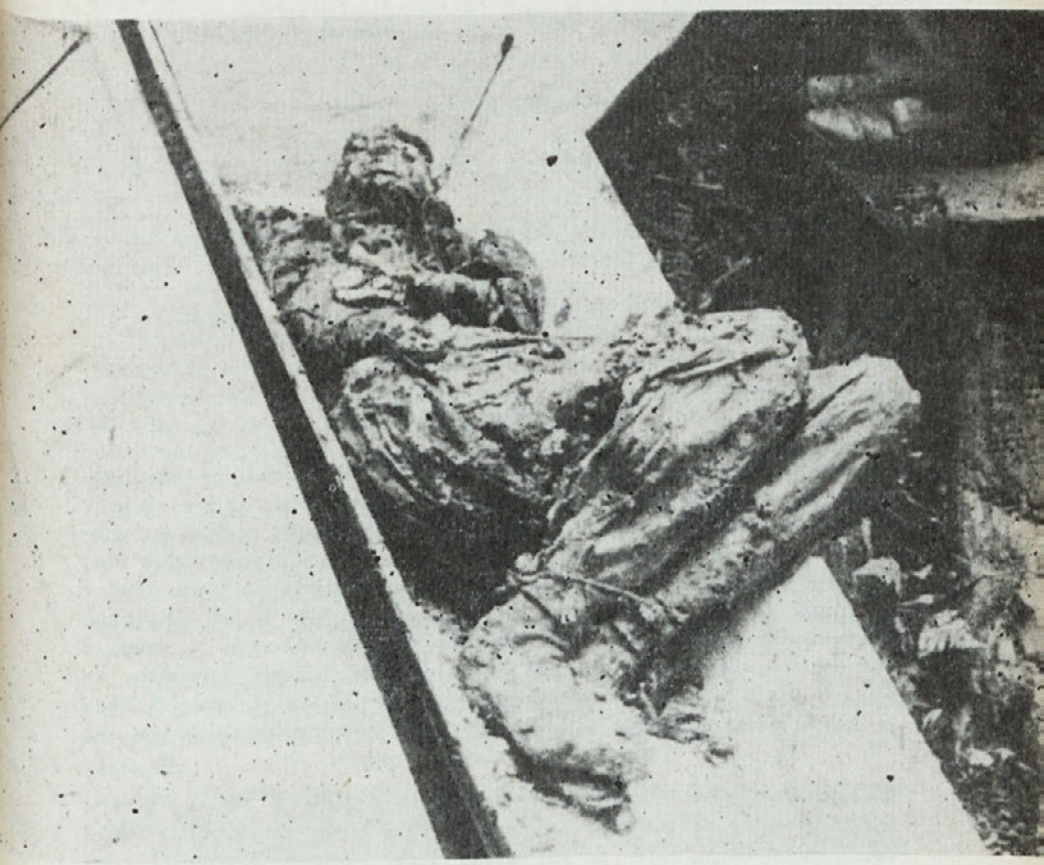

Tabo

B O G   N A R O D   D O M O V I N A

1981

EL FORTIN

11-12

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 89.035

NAROČNINA: Argentina 40.000.— pesov; ostale države: posamezniki 15 dolarjev; letalsko 20 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina
Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

SRAMOTA NE BO NIKOLI UMRLA! — Če bi bile resnične vse mistifikacije o Sv. Urhu in vsa zlodela slovenskih domobrancev, katere si je v blodnjah nespečih noči zločincev izmislila v svoj zagovor režimovska propaganda, ne bi nikdar odtehtale grozodejstev, ki jih je komunistična partizanska sodrga izvršila nad branilci Grčaric in Turjaka že jeseni 1943 v množičnih zakopih Jelendola in Mozlja, iz katerih šele je kot edina možna posledica zrastle naše dično slovensko domobranstvo, da je potem z zverinskim pokolom teh predanih in razoroženih hrabrih bojevnikov za Boga — Narod — Domovino meseca maja in junija 1945 v gozdovih Roga in drugod širom mučeniške slovenske zemlje dokončno dokazala, kaj je bila njena — „osvobodilna vojna“!

Že samo eno izmed izmaličenih trupel borcev Grčaric in Turjaka b' bilo zadosten razlog za nastanek domobrancev. Ker je še (poslednjič!) verjel komunistični besedi in se predal, so tudi temu Slovincu partizanske zveri z žico tesno povezale roke in noge in ga s strelom v tilnik pahnilo na kup že pobitih soborcev v plitvi jami.

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Noviembre-Diciembre 1981 BUENOS AIRES November-December 1981

NUESTRA BANDERA

La bandera es el símbolo del ser nacional. Es el máximo símbolo visible de todos los pueblos. Goza del respeto internacional, que está por encima de toda disputa. Contra la práctica, que se hizo ley de relaciones internacionales, pecaron en nuestro país los ocupadores militares en el año 1941. Al pueblo esloveno le prohibieron su símbolo. Por este máximo símbolo visible del pueblo esloveno, reconocido internacionalmente, sus fieles hijos llenaban las cárceles. Entre ellos cayeron inmolados también muchos rehenes.

El general Rupnik irgió hacia lo alto del sol la estima y el honor de nuestro símbolo máximo. Nuestra bandera, blanca-azul-roja, quedó enarbolada en el palacio de gobierno. En los distintivos de las gorras de los "domobranci" fue a la batalla por los ideales esenciales eslovenos. Quedó ondeando en los cuarteles de los "domobranci" y en sus fortines. Presidía las reuniones populares en el año del referendun anticomunista. Limpia. De otro modo no era posible. Representaba a todo el mundo los claros valores por los que nuestros heroicos "domobranci" luchaban y por los que supieron morir: Dios — Pueblo — Patria.

Esto no debe pasar al olvido!

Los comunistas la violaron. La mancharon con la estrella roja. Con el distintivo de una ideología perversa, que niega al pueblo su esencia característica.

Esto no debe pasar al olvido!

Hoy en día nuestro símbolo máximo fue compensado. Por sus años de humillaciones. Por la violación que le fuera infligida en la patria esclavizada.

En el mundo libre tiene, el 29 de octubre, su día. La inmaculada enseña tricolor: blanca-azul-roja.

Por la inmaculada bandera eslovena nos reuniremos todos los anticomunistas eslovenos, quienes valoramos ahora y siempre los máximos valores:

DIOS — PUEBLO — PATRIA

NAŠA ZASTAVA

Zastava je predstavnica narodne bitnosti. Je najvišji zunanji, vidni simbol vseh narodov. Uživa mednarodno spoštovanje, ki stoji nad vsako spornostjo. — Proti običaju, ki je postal zakon mednarodnih odnosov, so se pri nas pregrešili okupatorji leta 1941. Našemu narodu so prepovedali njegov simbol. Zaradi mednarodno priznanega najvišjega ideala vidnega simbola slovenskega naroda so njegovi zvesti sinovi polnili zapore. Izmed njih so padli tudi talci.

General Rupnik je zopet dvignil visoko proti soncu spoštovanja in časti naš najvišji simbol. Našo zastavo. Belo-modro-rdečo. Zaplapolala je na vladni palači. Na kokardah domobranskih kap je šla v boj za bistvene vrednote slovenstva. Zavihrala je na domobranskih vojašnicah in postojankah na mrtvi straži. Valovala je na ljudskih taborih v letu protikomunističnega plebiscita. — Čista. — Ni bilo mogoče drugače. Na zunaj je predstavljala čiste vrednote, za katere so šli naši domobranci herojsko v boj, pa tudi v smrt: Bog — Narod — Domovina.

To ne sme iti v pozabo!

Oskrunili so jo komunisti. Znakazili so jo z rdečo zvezdo. Z znamenjem perverzne ideologije, ki zanikuje narodovo svojsko bitnost.

To ne sme iti v pozabo!

Najvišji zunanji, vidni simbol naše narodne bitnosti je dobil zaščeno. Za ponižanja v letih groze. Za skrunitev v zasužnjeni domovini.

V svobodi velikega sveta je 29. oktober poleg praznika slovenstva tudi god naše zastave. Čiste, neomadeževane trobojnice: Belo-modro-rdeče.

Ta oddolžitev, ta počastitev je za vse slovenske svobodnjake obveza: Za čisto slovensko trobojnico gremo v poveličanje svobode združeni vsi slovenski protikomunisti, ki so nam še vedno in za vselej najvišje tri vrednote:

BOG — NAROD — DOMOVINA

Mirko Javornik

Na Orlovem vrhu v Clevelandu v soboto zvečer 12. junija 1981.

Povedati o generalu Rupniku besedo ob petintridesetletnici njegove poslednje usode, enake, kakor je že leto poprej zadela njegove vojake, slovenske domobrance, je za vsakogar, ki je stal z njim v istih vrstah, bridko in neizmerno težko. Bridko, kakor o vsakem velikem možu, ki smo jih v našem najbolj krvavem času imeli tako malo. Razen njega, skoraj nobenega.

General Rupnik je največja slava vsem pravim Slovincem in največja sramota za nevredne. Med te ne štejem samo tistih, proti katerim se je bojeval s svojo vero, zvestobo in mečem. Mislim zlasti na tiste, katerim sta njegov boj in žrtve ohranila življenje in odprla pot do varnosti v svobodnem svetu, kjer si laste nezasluženo, krivično, nečloveško sodbo nad nami in nad njim, petintrideset let mrtvim. Ne samo, da taje njegovo in njegovega boja veličino, namen in pomen. Vse bolj neizpodbitno prihaja na dan, da so prav nekateri med njimi bili hote, ali zaradi zamolčevanja resnice nehote krivi njegove, pri tujcu od bratov izsiljene poti v rdečo smrt.

Nocoj nas ni tukaj na Orlovem vrhu dosti za to žalostno molitev v njegov spomin. Kriv je vzrok, ki, kakor vidite, ni v naši moči. Spričo tega so nas navzočih obveznosti do slovenstva in njegove pravice tem večje.

Ena prvih je pričevati resnico o slovenskem boju za pravo človeško in narodno svobodo ter za našo bodočnost v njej, še posebej pa resnico o možu, ki je za to oboje dal življenje ter žel sramoto za to. Za to veliko nalogo niso potrebne množice. Dovolj je zgolj peščica neomajno verujočih, trdno povezanih v enim vzoru, nesebično požrtvovalnih v prepričanju, da imajo prav zase in za svoj narod.

Ni drugega, kot to spoznanje prestvarjati v dejanje, vsak dan sproti, zagrizeno, in tudi vsem, ki se resnice boje navkljub.

Če bomo ravnali tako — in tako moramo mi v svobodi ravnati ne le zaradi sebe, temveč še zlasti zaradi poldruega milijona naših v nesvobodi — potem pojdemo v zgodovino kot Slovenci, ki so izpolnili svojo dolžnost.

General Leon Rupnik pa bo zaradi naše vere in našega dela zapisan v njej kot veliki slovenski vojak, vodnik, mučenik in, tudi to po pravici, kot svetnik.

Naša borba zato je sveta, dokler gruda ni oteta

(Poročilo predsednika Zveze Tabor inž. Franceta Gruma na 25. rednem občnem zboru TABORA, Geneva, Ohio, 5. septembra 1981.)

Dragi Taborjani!

Petindvajset let je minulo letos odkar smo se formalno zbrali in ustanovili organizacijo borcev. Namen združevanja in naš program je bil sila enostaven. Zbrali smo se, da ohranjamo spomin na naše pomorjene soborce, da izpričamo znanecem in svetu o borbi in trpljenju slovenskega naroda med zadnjo vojno in revolucijo. Zbrali smo se, da po svojih močeh podpiramo naše invalide in sirote in da po danih nam možnostih nadaljujemo boj za svobodo slovenskega naroda.

Kratek pogled nazaj nam nudi tole sliko o našem delu in uspehih

tega dela. Nekaj nad 100 tisoč dolarjev smo zbrali in razposlali našim invalidom in sirotam. Zgodovinski material smo zbirali vsa leta in ga še zbiramo. Izdali smo osem različnih publikacij v slovenskem jeziku (Vetrinjska tragedija, Svoboda v razvalinah, štiri zvezke Matico mrtvih, Matico mrtvih in spominski zbornik). V angleškem tekstu pa brošuro "White Papers". Založili smo dvoje angleških knjig, ki opisujejo razne epizode medvojnega dogajanja v domovini. Število člankov, zlasti v preteklih letih, smo objavili v naši reviji. Ti članki tvorijo posamezne odlomke mozaika naše borbe. Pisali smo članke in spomenice predstavnikom javnega mnenja v svetu prikazujoč jim pravo sliko in pravi obraz komunistične revolucije. Odgovarjali smo na raznorazne publikacije komunistične „laži-zgodovine“.

Ohranjali smo spomin na pomorjene brate z rednimi letnimi proslavami v vseh krajih kjer živi naš človek. Posebno smo poudarili 20., 25., 30. in 35. letnico Vetrinja z veličastnimi osrednjimi proslavami na Orlovemu vrhu.

To so lepi uspehi in izraz naše volje, da resnično in nepristransko delujemo za namene in cilje našega združenja. Dosegli smo še eno in to je, ostali smo med seboj trdno povezani, za kar se moramo posebno zahvaliti našemu glasilu, ki vrši pravo poslansko misijo med nami. Skušali smo ostati nepristranski in organizacijo voditi na vsenarodni osnovi, na isti, kot je bilo ustanovljeno in je delovalo slovensko domobranstvo, skratka hoteli smo in hočemo, da naša organizacija ohrani vsenarodni značaj. Če tu in tam morda ni bilo tako je to pač znak človeške slabosti in nestrpnosti in nič več.

Kaj pa v bodoče: S pisanjem zgodovine medvojnega časa je treba nadaljevati. Pisati in opisati je treba vse kar je v naših spominih in ti spisi morajo biti objektivni. Mi smo prvi vir, priče dogodkov katerim ni para. Pomnimo, da bo z nami odšlo v grob marsikaj kar bo za bodočega zgodovinarja važno. Ako mi ne storimo tega, bodo bodoči zgodovinarji prisiljeni iskati podatke iz drugorazrednih virov in iz publikacij, ki jim bodo dosegljive. V tem oziru so komunisti daleč pred nami.

Nujno je, da ponovno pregledamo in dopolnujemo Matico mrtvih, kajti mnogo imen še manjka v naših analih.

Potrebna je večja publiciteta ne le o naši preteklosti pač pa tudi o sedanjih dogodkih v domovini. Potrebne so objektivne analize in interpretacije ekonomsko-političnega razvoja doma. Kot vsi nedvomno vemo je ekonomski položaj v domovini popolnoma zavožen. Dolgovi, inflacija, ničvrednost dinarja, pomanjkanje najosnovnejših artiklov je dokaz tega. Današnji oblastniki doma govore o „GOSPODARSKIH ČRNIH DNEVIH“. Tako je torej gospodarstvo, ki sta ga narodom zapustila Kardelj in Tito. Pomanjkanje se čuti povsod, ni toaletnega papirja in ni uvoženih predmetov, ker dinarska valuta v svetu ne pomeni nič. Obdavčeno je vse preko glave, celo prošnje za potovanja v inozemstvo.

Toda komunistični pisci nadaljujejo s povečevanjem revolucije. V zadnji obširni izdaji zgodovine narodnoosvobodilnega boja, ki ga je izdal vojno zgodovinski inštitut Slovenije je prvič omenjeno, da je vseh protikomunističnih borcev bilo približno 18.500, partizanov pa trikrat toliko. Zadnje gotovo ne drži. Za prvo številko pa se nujno poraja vprašanje — KJE PA SO SEDAJ — — ?

Iz vsega tega sledi nujnost nadaljevanja, kar smo uradno pričeli pred 25 leti. Treba bo seči malo v žep in žrtvovati nekaj za publiciteto. Drugo leto bo 40 let odkar so prvi slovenski protikomunisti začeli svoj boj. Da 40. obletnica prve ilegale in prve Vaške straže je tik pred durmi. Leto za tem pa bo enaka obletnica naše prve narodne tragedije Turjaka in Grčarič. Končno bomo stopili v 40. obletnico naše največje tragedije — Vetrinje. Vse je treba primerno proslaviti in za to je tudi potrebna primerna in obširna publikacija.

Več pozornosti moramo posvetiti naši reviji Tabor. Revija je res naša, ponosni bodimo nanjo, saj nas leta tesno povezuje in nam prinaša opise preteklih in sodobnih dogajanj. Dajmo, pišimo v našo revijo, beležimo naše spomine, prispevajmo komentarje o sodobnih dogodkih in pokažimo, da je revija res naš ponos, naš poslanik.

Ne pozabimo, da smo potomci resničnih junakov, ne pozabimo, da smo mi njihova zapuščina in zato moramo živeti in delovati za iste ideale zaradi katerih in za katere so oni padli. Naj nas vse dni našega dela in življenja vodi naše bojno geslo: "BOG - NAROD - DOMOVINA".

—k—e

B R E Z S O D B E

Povojna nemška literatura se ponovno in ponovno vrača k vprašanju, ali je bil možen upor proti Hitlerju; in še več, ali je bila celo dolžnost Nemcev, da se upre tiraniji, ki jo je Hitler vzpostavil s svojimi rjavimi srajcami med nemškim narodom.

Zgodovinsko dejstvo je, da so nemški voditelji in predstavniki, zlasti pa vojaški krogi, smatrali, da bi bil vsak upor proti Hitlerju izdajstvo ter so mu vsled tega slepo sledili vse do strahotnega konca, ki je pustil vso Evropo v razvalinah. Nekateri današnji nemški pisatelji smatrajo, da je bilo to stališče tedanjih nemških predstavnikov samo po sebi zgrešeno in celo zločinsko in vsa Nemčija trpi na nekem slabo prikrite občutku krivde za vse, kar je Hitlerjeva blazna politika prinesla svetu.

Večkrat v zgodovini pa najdemo primer, kako so vprašanja, ob katerih se ustavljajo veliki narodi, narodi filozofov, umetnikov, govornikov in vojakov, rešena na preprost, enostaven in načelno neoporočen način pri

drugih manjših, „nezgodovinskih“ narodih. Sledeč prvi in največji zapovedi: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, se je slovenski človek uprl tiraniji, ki se je razgrnila nadenj, potrgal vezi in navlako nekdanjih politično strankarskih homatij in z orožjem v roki stopil na prag svojega doma, da ga ubrani pred tistimi, ki so ga ropali v imenu revolucije.

Samoobramba je prav tako zapovedana, kot je prepovedan umor. Načelo samoobrambe je eno tistih redkih temeljnih načel, ki so preživela vse revolucije, vse vojne in vse miselne preobrazbe v zgodovini človeškega rodu. Pri nas v stari domovini je bilo to načelo formulirano v tem, da je bila „prva prepovedana“, — prvi udarec je prepovedan, vsi udarci, ki padejo v samoobrambi, pa so povsem upravičeni.

S temi mislimi in v teh upanjih, da bodo ta načela morala biti upoštevana, pa naj bo konec tak ali drugačen, so slovenski protikomunistični begunci zapustili domovino in v teh mislih in upanjih preživljali prve tedne izgnanstva v taboriščih Italije in na Vetrinjskem polju.

Načelo samoobrambe je bilo pozabljeno; samoobramba je bila tolmačena kot kolaboracija in kolaboracija kot narodno izdajstvo. V tej idejni megli so se za vselej izgubili desettisoči slovenskih življenj.

Poleg Kristusovega procesa je eden najbolj znanih procesov v zgodovini proces proti grškemu filozofu Sokratu, štiri stoletja pred Kristusovim rojstvom. Sokratu so njegovi politični nasprotniki očitali, da zapeljuje atensko mladino ter da je zato kriv smrti. Svoj zagovor je Sokrat pričel z besedami: Kako vi sodite o besedah mojih tožiteljev, možje Atenski, ne vem; name pa je njihova zgornost napravila tak vtis, da sem za nekaj časa sploh pozabil, kdo in kaj sem, — in vendar niso govorili niti trohice resnice...

Sokrat je bil obsojen na smrt; zgornost njegovih nasprotnikov je bila tolikšna, da je premagala celo njegovo lastno zgornost; — laž je premagala resnico.

V pesti sila, v srcu odločnost, v mislih domovina — to so bila gesla, ki so vodila slovenski protikomunistični upor med zadnjo svetovno vojno. Manjkala pa je — beseda.

Pravico do besede pa mora imeti po mednarodnih, obče človeških in božjih zakonih tudi vsakdo, ki je obdolžen kakršnegakoli zločina. V zapadnem svetu je v splošni veljavi in ljubosumno čuvano načelo, da je vsakdo smatran za nedolžnega, dokler mu nepristransko sodišče ne dokaže krivde.

Leta 1945 izročeni slovenski domobranci so bili obdolženi narodnega izdajstva. Pojem izdajstva sam pa je potrebno preučiti; tembolj, kadar se govori o izdajstvu v slučaju, ko ne obstaja nikaka oblast s kakršnokoli zakonito pravico nad obtoženimi. Če pa se je potem od nekod pojavila neka „oblast“, ki se je proglasila za najvišjo, za ljudsko, za demokratično, za narodno oblast, potem je bila dolžnost te oblasti, da vse te pridevnike, ki si jih je nadela, pred svetom dokaže s tem, da vsakomur, ki naj bi se zoper njo pregrešil, dá pravico, da s svojo besedo brani svoje stališče.

Prav v dejstvu, da se to ni zgodilo, leži strahotnost zločina slovenskih komunistov nad zvezanimi slovenskimi domobranci. V dejstvu, da desetim tisočem niso dovolili ene same besede v obrambo niti pred nekakšnim „ljudskim“ sodiščem, temveč da so jih izročili rabljem, pocestnim barabam, ki so jih potem „sodili“ v Kočevskem Rogu in pri Teharjih, v tem leži neizpodbitna krivda tedanjih in sedanjih komunističnih oblastnikov.

Na jaltski konferenci je bilo postavljeno načelo, da nihče, ki je obdolžen vojnega zločina, ne sme biti kaznovan, ne da bi se zagovarjal pred sodiščem, ker bi sicer svetovno mnenje smatralo, da se mu zavezniki ne upajo soditi. Slovenski komunisti so pravilnost tega načela v polni meri potrdili: svetovno mnenje danes ve, da slovenskih domobrancev niso upali soditi.

Rasto Verinov

Božična misel

Polnoč,
sveta noč.

Tihe in prazne so ceste.
Okna palač bleščé.

V razsvetljenih sobah
so mize pogrnjene,
polne jedi in pijač.
Povsod veselje in smeh.

Ni jasic,
le ponekod
božično drevo,
a še to umetno.

Zaprem oči.
Moja misel v daljave hiti.

Sneži...
na oknih
ledene rože cvetó
povsod jaslice,
iz hiš po kadilu diši.

Rad bi čas ustavil
a ne morem.

Drhtim
in belih noči
si želim.

35 let smrti generala Leona Rupnika

Pričujoči članek je ponatisnjen iz „Ameriške domovine“
— Op. ured.

Eden največjih slovenskih vojakov-častnikov, ki spada v zgodovino našega naroda, je prav gotovo pokojni general Leon Rupnik.

Veliki Slovenec, ki je resnično ljubil svoj narod, svojo domovino. Premnogi so se pojavljali na visokih položajih kot voditelji — ponajveč v svojo čast, — a ko je čas zahteval odločitve, so utihnil, odšli v ilegalo, katerim je bilo dano ime: skrivači.

Slovenski komunist je pred 35 leti obsodil na smrt generala Leona Rupnika zato, ker je bil velik Slovenec in protikomunist. Na dan 4. septembra l. 1946 je krogla iz komunistične puške pretrgala nit življenja največjega slovenskega moža-vojaka, protikomunista, domobranskega vodnika generala Leo-

na Rupnika.

Neka notranja grenkoba te objame, te nekako stisne pri srcu, ko čitaš citate-podatke o slovenskih možeh — kriminalcev-morilcev —, a niti ene besede o možu, vojaku-generalu Leonu Rupniku, v tisti knjigi zgodovine, ki opisuje slovenski življenjski in delo teh mož.

Strašna so bila leta 1941 do 1945 za slovenski narod. Okupator, italijanski fašist in nemški nacist sta izseljevala in uničevala slovenski narod in glej, kdo pomaga bičanju našega naroda: nihče drugi kot slovenski komunist. Vse te bolečine naroda je videl, jih prenašal in trpel general Leon Rupnik. Bil je zaprt in preganjan.

Leto 1943, razpad Italije. Slovenski komunist se združi z ostanki italijanske fašistične vojske; ropa, mori in uničuje slovenski narod. Kdo naj pomaga narodu?... Turjak, žrtev needinosti... Nemška nacistična vojska zasede večja mesta slovenske pokrajine, a deželno prebivalstvo je prepuščeno na nemilost komunistične drhali.

Nemški nacist ni voljan pomagati ubogemu narodu, pripravljen pa mu je dati zaseženo orožje propadle italijanske fašistične vojske, da se brani pred tolpmami italijanskih in domačih komunistov.

Narod čaka, trpi pod težo komunističnih tolpa. Nekdo mora, da pomaga narodu. Imamo narodne, politične voditelje. A, kdo naj napravi samomor? Voditelji, da, a ne za ceno svojega... (?)

Bolj kot samega sebe in svoje življenje pa je ljubil slovenski narod mož-vojak, gral. Leon Rupnik. S ponosom velikega slovenskega vojaka-častnika je general organiziral bojno edinico pod čisto slovensko zastavo, da tako brani slovenski narod. Tej slovenski bojni edinici je dal general Leon Rupnik ime — Slovenski domobranci.

Mož-vojak, narod te je vzljubil. Ker si dal narodu živeti, te je zločinski aparat komunistične partije obsodil na smrt.

Slovenski domobranec z generalom Leonom Rupnikom na čelu, preje nego si dovršil svojo častno borbo, si bil s pomočjo zahodnih strategov obsojen na mučeniško smrt od slovenskih in jugoslovanskih komunistov.

Slovenski narod je imel vojaka-voditelja v osebi domobranskega generala Leona Rupnika. Slovenski zločinci-komunisti so ti pretrgali nit življenja, kajti bil si iz naroda za narod. V petek, 4. septembra, poteka 35 let, ko je dal svoje življenje za slovenski narod general Leon Rupnik.

Darovala se bo sv. maša za tega velikega slovenskega moža-vojaka, generala Leona Rupnika v nedeljo, 13. septembra, v cerkvi Marije Vnebovzete v Colinwoodu, ob 10.30 uri dopoldan.

Generalu Leonu Rupniku kliče Slovenski domobranec: Slava ti!

Oddolžimo se možu-vojaku z udeležitvijo te sv. maše.

ZA ZGODOVINO

EPK

Dr. Krekova intervencija v korist dr. Basaja

Zgodovinski odsek TABOR ZDSPB ima v arhivu vrsto dokumentov, ki se nanašajo na dogodke med vojno in tik po njej. Ti dokumenti kažejo, da bo treba prilagoditi ali spremeniti določene teorije, ki so se v času do današnjih dni razvijale in razvile v emigraciji. Dokumenti bodo objavljeni, ko bo iz njih sestavljena neka zaokrožena podoba. Določene izolirane primere, pa bomo objavljali sproti.

Jugoslovanska vlada je že poleti 1945 predložila britanskim vojaškim oblastem v Avstriji tri sezname „vojnih zločincev“ s področja Jugoslavije in zahtevala njihovo izročitev. Slovenski seznam je v našem arhivu. Obsega 20 imen, danes po večini mrtvih ljudi. Kasneje so bili ti sezname oči-

vidno izpopolnjeni in razširjeni, ker na tem prvem seznamu ni na primer dr. Jožeta Basaja, prvega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, čeprav je bil kasneje aretiran in pridržan v taborišču Wolfsberg v Avstriji. Iz te dobe izhaja pismo, ki ga je dr. Krek pisal britanskemu poslancu Richardu Stokesu.

Pismo je registrirano pod številkami FO 371 — 67389 — HP 00485 in se v prevodu glasi:

Dr. Miha Krek, Rome
Via Cassia 60

Rome, 1. avgusta 1947

Dragi g. Richard!

Prilagam vlogo z nekaj pripombami o dr. J. Basaju.

V čast si štejem, da sem njegov osebni prijatelj. Poznam ga od leta 1922 in njegova aretacija je ena najhujših bolečin, ki jih moram prenašati zaradi nerazumljive britanske politike, naklonjene Titu.

Zato sem še posebej hvaležen za Vaše blago zanimanje za to zadevo in iskreno upam, da Vam bo uspelo osvoboditi tega dobrega človeka.

Z res iskrenimi pozdravi

Vaš

Dr. Miha Krek

Sir
Richard Stokes, MP
House of Commons
32 Victoria Street
London SW 1
England

Kot omenjeno, je temu pismu priložena posebna vloga, v kateri dr. Krek obširno obravnava slučaj dr. Basaja.

Vloga se glasi:

Dr. Joža Basaj je bil rojen 1888 v Suhi, Predoslje, Slovenija, Jugoslavija. Leta 1908 je v Kranju dovršil srednjo šolo, nato pa študiral pravo na Dunaju, kjer je tudi doktoriral. Eno leto je bil zaposlen na upravi Deželnega sodišča v Ljubljani, nato pa kot tajnik Zadružne gospodarske zveze v Ljubljani. Kasneje je postal direktor te zveze in je delal na tem mestu do maja 1945.

Bil je goreč katoličan. V mlajših letih je bil predsednik katoliške mladinske organizacije Orel. Leta 1936 pa je postal predsednik odbora Katoliške akcije za škofijo Ljubljana.

Družina. Njegova žena je umrla pred vojno. Dva sinova pa so mu ubili Titovi partizani, junija 1945, potem ko so ju Britanci s prevaro in silo,

v ta namen izročili Titovim oblastem. Njegova hčerka živi v Jugoslaviji pri starih starših.

Politika. V politično dejavnost se ni mešal. Kot pripadnik katoliške Slovenske ljudske stranke, vendar ne-politik, je bil izbran za predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, ustanove, ki so jo formirali predstavniki Slovenske ljudske stranke, Slovenske liberalne stranke in Slovenske socialistične stranke leta 1944, kot politični instrument demokratičnih strank v Sloveniji proti naci-fašističnemu okupacijskemu režimu in proti teroristični komunistični Osvobodilni fronti, ki sta jo vodila Tito in Edvard Kardelj.

Dr. Joža Basaj ni bil nikdar pro-nacistično ali pro-nemško orientiran človek. Nemškemu vojnemu stroju ni v ničemer pomagal. Podpiral je pro-britansko ilegalno delo v deželi, dasiravno ga je okupacijska oblast imenovala v različna upravna telesa. Teh okupatorjevih imenovanj pa ni nikdar sprejel prostovoljno. Svoje dolžnosti je opravljal samo v soglasju s slovenskimi narodnimi vodniki in v korist slovenskega prebivalstva.

Popolnoma se je zavedal kaj tvega, če sprejme različne dolžnosti v času vojne, vendar je opravljal, kar mu je bilo naročeno ali ukazano, da bi reševal življenja in lastnino slovenskih ljudi.

Kot strokovnjak v slovenskem gospodarstvu, je moral zastaviti vse svoje sile za rešitev slovenske narodne lastnine in posebej še lastnine malih slovenskih kmetov, združenih v Zadružni gospodarski zvezi, kjer je bil zaposlen. Kot predstavnik te zveze, je bil dr. Joža Basaj tudi predsednik upravnega odbora Zadružne gospodarske banke v Ljubljani, predsednik Vinarske zadruge Center v Ljubljani ter nekaterih drugih pridruženih ustanov, ki so skupno povezovala okrog 45 odstotkov slovenskega narodnega bogastva.

Položaj Zadružne gospodarske zveze, največje gospodarske organizacije slovenskih malo-posestnikov, kmetov in delavcev, je postal leta 1941 še posebno kritičen. Ob začetku vojne je bilo v to zvezo vključenih okrog 600 zadrug za produkcijo in prodajo in okrog 300 hranilnic. Te zadruge in njihove podružnice so bile raztresene po vsem slovenskem ozemlju. Naci-fašistični okupatorji pa so to ozemlje razdelili v dve coni — nemško in italijansko. Okrog dve tretjini zadrug je s tem pripadlo nemški upravi in so bile odrezane od zveze, ki je imela sedež v Ljubljani in od ostale tretjine zadrug v italijanski okupacijski coni.

Kljub politični in vojaški edinosti Osi, pa sta bili ti dve okupacijski coni v Sloveniji popolnoma razdeljeni in vsi stiki med njima so bili prepovedani in onemogočeni. Tako je bila uničena celotna mreža zadružnih organizacij v Sloveniji in preprečeno delovanje zadružne enote. Najtežja naloga dr. Basaja je bila zato, prizadevati si po vseh svojih močeh, da reši narodno lastnino pred popolnim propadom in uničenjem, ki sta ji grozila zaradi nastalega položaja in razvoja.

Sovražne oblasti so tudi imenovala v vse zadruge in njihove podruž-

nice nemške in italijanske zaupnike. Ti ljudje so imeli vse pod kontrolo in oblastjo. Bili so tudi dr. Basajevi predstojniki. Toda interesi slovenskih članov zadrug so zahtevali, da ostane na službenem mestu. To je bil edini razlog njegovega delovanja. Zato je tudi delal s sovražnimi oblastmi, vendar s temi ni sodeloval, kolaboriral z njimi, temveč nasprotno: boril se je proti njim. Delal je v interesu slovenskega ljudstva. Dr. Joža Basaj je bil v nenehni, ostri borbi s sovražno oblastjo, za vsak košček ogroženih slovenskih interesov. Svoje dolžnosti je opravljal pogumno in uspešno.

Dodal bi rad, da ni niti Zadružna gospodarska zveza, katerakoli njenih bank, zadrug ali podružnic, producirala kakršenkoli vojni material za sovražnika, tudi niso zaprosile ali prejele kakršnokoli pomoč ali podporo od sovražnika.

Delo dr. Basaja je v slovenskih očeh in javnem mnenju popolnoma čisto. V najtežjih okoliščinah je ostal človek neomajnega značaja. Dejstvo, da sta se njegovo ime ali oseba tu in tam pojavila med ljudmi, ki so jih imenovala okupacijske oblasti, ni motilo nikogar, ki je poznal dr. Basajeve nagibe, dejavnosti, delo in cilje.

Dr. Joža Basaj je imel ključni položaj v slovenskem katoliškem gibanju. Na ključnem položaju je ostal tudi v času vojne. Ves čas je bil zvest in zanesljiv pripadnik in zagovornik vojaških ciljev Združenih narodov in še posebej podpornik pro-britanske politike. Bil je tudi eden redkih slovenskih intelektualcev, ki so že pred vojno govorili angleški in je bil poznan kot občudovalec britanske zgodovine, kulture in posebej zadružnih organizacij v Britaniji.

Trenutno je dr. Basaj v Wolfsbergu v Avstriji, kot ujetnik britanske Field Security Service, v koncentracijskem taborišču za Gestapovce in druge vojne zločince. To usodno krivico prenaša kot svetnik. Obtožbe proti njemu so zlagane. Njegov edini greh in resnični razlog, za pregajanje, ki ga trpi v teh dneh, je v dejstvu, da je bil vztrajen in prepričan nasprotnik komunistične doktrine in politike. Boril se je proti poskusom in napadom jugoslovanskih komunistov in branil katoliško ljudstvo z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Ni pa bil nikdar aktivni član ali delavec Slovenskega domobranstva, ki je bilo po krivici ožigosano kot kolaboracionistična, quasi-vojaška organizacija. Šele ob koncu vojne je postal predsednik Narodnega odbora za Slovenijo, organizacije, ki je proglasila program, temelječ na veri v zmago demokratičnega orožja in sil in proslavljajoč simbole demokratičnih narodov, ki sta jih javno proglasila Roosevelt in Churchill ob nastopu nacističnega zavojevanja. Dr. Joža Basaj je tudi financiral pro-britansko in pro-zavezniško propagandno in informacijsko sekcijo slovenske demokratske podtalne organizacije med vojno, zdaj pa že 12 mesecev deli usodo z Gestapovci v koncentracijskem taborišču Wolfsberg.

Prepričan sem, da bi milijon in pol Slovencev s hvaležnostjo pozdravil vsako akcijo in prizadevanje za njegovo osvoboditev.

NAŠA BOLEČINA

V kanadskem delu „Ameriške domovine“ (15-9-81) je soborec Stane Pleško objavil članek, ki ga „Tabor“ podaja svojim bralcem. Op. ur.

Žalosten in tih je bil dan, kot naročen za misel na strašne dogodke pred mnogimi leti. Dež je trkal na drevje ob cesti in večal luže na peščeni poti proti Pristavi. Še zadnji ovinek na levo, pa smo bili na Orlovem vrhu, ki je bil ves ovit v cvetje in zastave — ameriške, kanadske in slovenske.

To je edinstven pogled, ki seže do srca. In če bi tisočkrat šel tu mimo, bi verjetno vselej imel občutek, da sem na svetem kraju, ne zato, ker so bili kapelica, križ in zelena jasa pred leti posvečeni z blagoslovljeno vodo, ampak bolj zato, ker v zatišju smrek stoje imena krajev, ki so bila zapisana s krvjo slovenske mladine. Pa to niso le imena, vžgana v raskave deske, katerim se že poznata dež in čas. Zdelo se mi je, da so bili tisti večer pod otesanimi stebri zbrani vsi po nedolžnem mučeni in pomorjeni, od tistih prvih do branilcev Turjaka in vse do zadnjih domobranskih bataljonov. Kar tesno je postalo pod šumečim drevjem, katerega je blagoslovljal dež. Pa je bila le misel prevelika, saj je zbrala vse kraje, vse trpine, znane in neznane junake, da bi bili ta večer z nami. Proti dvorani se je zdela pot kot da pelje v Kočevski Rog in v druge kraje tega žalostnega spomina, ki so bili tako blizu in tako živi, da je zastajal dih.

Pred dvorano pa ni bilo drenja. Mnogi so se zbalj dežja. Tudi tistih ni bilo, ki pridejo zaradi tega ali onega, da ne bo zamere, morda samo na oddih v naravo. Pri mnogih je čas že opravil svoje. Večina je sicer šla skozi taborišča in ve, kaj je lakota, toda smrtna groza jim je bila prihranjena. Ko bi šli na zadnji pohod, bi jim ideja pognala korenine. Dano mi je bilo, da sem šel na pol pota, zato razumem tiste, ki so bili gnani do zadnje postaje: Kozina, Dejak, Zajec... Tudi vem, zakaj ti trije v teh dneh tako malo govore, vsi pa ne razumemo tistih, ki so tako hitro pozabili na trpljenje in kri.

Nedelja je bila kot šopek, zasajen na slovenski grob. Slovenska družina iz Amerike in Kanade se je zbrala, da počasti spomin na naše izdane in pomorjene brate. Velika množica narodnih noč je valovila pred Marijinim oltarjem, na katerem je č. g. F. Kosem bral sv. mašo. Čeprav se

sv daritev vsako leto opravlja v spomin na ubito mladost, vendar vsi čutimo, da oni ne potrebujejo molitev in je bolj na mestu prošnja za zvestobo nas samih, da bi nikoli ne nehali nositi v srečo spomina na tiste, ki so za svoj narod in vero darovali svoja življenja.

Ta venec na grob naših mučenih bratov pa ni spleten samo iz roženkavta, nageljnov in rožmarina; v njem je tudi trnje naših namišljenih razlik in nepomembnih razprtij. Verjetno bi lažje razvozljaj skrivnost o Sv. Trojici, kot pa razumel, zakaj je vsako leto tako težko dobiti duhovnika, ki bi na Orlovem vrhu maševal? Večina domobrancev je prišla za puško prav zato, ker so partizani pobijali duhovnike, zdaj jih je pa tako malo, ki znajo in se upajo javno ločiti idejo od tistih, ki se celo na množičnih grobovih prerekajo in iščejo sebe. Kapelica bi morala biti za take prilike premajhna, tako pa je polna bolečine.

To ni obsodba ali kazanje s prstom na tega ali onega, toda nekje je krivda za to nezdravo razpoloženje. Ali v napačni gorečnosti peščice ljudi, ki bi radi, da bi bilo vse po njihovi volji, ali v ozkem gledanju nekaj drugih, ki mislijo, da imajo že pol stoletja vse prav. Trditev, da je najbolj primeren kraj za spominsko mašo tam, kjer je škof Rožman bral prvo mašo za padlimi domobranci, ne vzdrži kritike. Takrat clevelandski Slovenci še niso imeli kraja, ki bi bil posvečen spominu naših mrtvih bratov. Tudi moram spomniti na dejstvo, da je škof Rožman takrat, ko je bil vprašan, kaj misli o pripravah za ustanovitev domobranske organizacije, dejal: „Fantje, naprej! Blagoslavljam vaše delo!“, dočim je predstavnik tistih, ki se zdaj tako vneto ogrevajo za tisti „prvi kraj“, na isto vprašanje odgovoril: „Domobranske organizacije nam v tujini ni trehala!“ Torej pretrgati z vsem, kar nas veže na našo strašno preteklost. A ker je zvestoba preživelih domobrancev bila močnejša kot naše podedovane narodne slabosti, je domobranska organizacija postala dejstvo. Naši invalidi, na katere se prej ni nihče spomnil, so začeli dobivati podporo (do danes že precej nad sto tisoč dol.), izšle so revije in knjige o borbi slovenskega naroda proti komunistični sužnosti, iz iste zvestobe je zrastel tudi Orlov vrh. Po tako trdoživi ideji je bilo treba v to areno zvabiti še mladino, ki naj z mladostnim ognjem izbriše grehe starih; morda je za to delo najbolj primerna zato, ker malo ali nič ne ve o medvojnih razmerah in tudi ne razume igre, v katero so jo pahnil. Ker namen od vsega začetka ni bil iskren, je vse ostalo le ponesrečen poskus pranja umazanega perila.

Pred nekaj tedni sem govoril z mladim človekom iz domovine, ki je poleg drugega dejal, da je bil „vsaj začetek revolucije poravnanje osebnih strankarskih sovraštev.“ Če hočemo biti iskreni, bomo te besede težko ovrgli. Iz raznih knjig je razvidno, da je bila doba med obema vojnama čas vročih strankarskih prepričanj, ki so rodili malo pomembnih osebnosti, a veliko gorečnežev, ki so bili mojstri v metanju polen pod noge drugim, celo ljudem istega prepričanja. Ko so nam med revolucijo že puščali kri, te intrige niso prenehale, ampak je še vedno gnal vsak svoj prav. Posledica

te trme je bil Turjak (Straža), Zapotok (SLS), Grčarice (Četniki) — rezultat pa Jelendol (žrtve), Mozelj (žrtve) in Kočevje (žrtve). V tem zadnjem kraju, med zidovi komunistične ječe, je kaplan Malovrh, ki je precej dobro poznal strankarske spletke, izrekel svoje zadnje besede: „Vsi medsebojni spori naj prenehajo, sicer bodo terjali še nove žrtve!“ Ker merodajni v Ljubljani njegove prošnje niso vzeli resno, se je uresničila njegova napoved. Dvanajst tisoč domobrancev je bilo vrnjenih in poklanih, politično vodstvo pa je z nekaj izjemami vse našlo varno zavetje. Tedaj so utihnile bajke o „zvezah“ z zavezniki. Da je bila mera polna, je tudi general Rupnik moral isto pot, potem ko je prišel k svojim, a ga njegovi niso sprejeli. Ali je bilo razočaranje nad slovenskimi ljudmi tako silno, da je skoraj prostovoljno odšel v smrt, ali pa je s to poslednjo žrtvijo hotel dokazati, da je za svoj narod delal in bil pripravljen zanj tudi umreti.

Veliko vprašanje tudi ostane, zakaj je bil gen. Rupnik ob najusodnejši uri potisnjen ob stran, domobranksko vojsko pa je NO zaupal F. Krennerju, o katerem se veliko slabega govori, le komunisti so o njem sumljivo tihi. Verjetno se je znal le globoko klanjati, saj kakšnih posebnih vrlin ni bil lastnik. Gospodje v svoji ozkosti niso mogli izračunati, da je še ena vojaška ničla na kup političnih ničel še vedno ničla, narod pa je bil tisti, ki je plačal ceno za politiko, katere vodstvo ni bilo pripravljeno na nobeno žrtev.

Zgodovina je že zapisala svojo sodbo o komunistični revoluciji pri nas, o vzrokih in posledicah. Spremeniti ne bo mogoče nič, pa naj si ena kot druga stran še toliko prizadeva, da izbriše napake ali opraviči prelivanje krvi. Napake so bile povsod, ostala pa bo samo resnica. In če bi si tudi nekateri med nami vzeli malo časa in pregledali teh petintrideset povojnih let, bi morali priznati, da smo napravili mnogo dragocenega časa za pokrivanje tistega, kar nam ni všeč in za prikazovanje del, ki jih nismo storili. Vse je le nadaljevanje tistega usodnega greha, ki je terjal tako velike žrtve. Po vsem tem je res čas, da se streznimo in priznamo; delali smo napake... Šele to bo prvi korak pri delu za lepšo bodočnost našega naroda. Če tega nismo zmožni, si bomo navrh vseh drugih napak zaslužili še sodbo zgodovine, da se slovenska emigracija tudi od izgube cele generacije ni ničesar naučila.

Na tale članek bo verjetno spet treščilo z jasnega. Nič zato — enkrat si moramo pogledati v oči in si povedati resnico. Oštarijsko zabavljanje in poštimovsko kimanje ne koristi nikomur, je pa politična garancija, da bomo ob usodnem času prav tako nepripravljeni, kot smo bili ob italijanski kapitulaciji leta 1943, samo še veliko starejši bomo, brez pripravljenoosti na žrtve, predvsem pa skregani z realnostjo, ker še vedno vidimo samo svoj prav. Če bi ta nesrečni „prav“ narodu kaj koristil, bi bilo vse v redu in pohvalno, a ker je soodgovoren za pripravo ugodnih tal za rdečo revolucijo, ker je sokriv Turjaka in Vetrinja, pa res ni preveč zahtevati, naj prizadeti izberejo drugo pot. Do zdaj se še vedno vrtimo v začaranem krogu. Naša narodna bolezen je preživela taborišča in odšla z nami v svet, kjer

se ljubosumno lepša, obenem pa trdovratno sedi na starem političnem vozu. Komaj pred nekaj tedni je bilo v Torontu določeno: po naše, ali pa nič. To mi je pa potisnilo pero v roko za tale članek.

Naš čas je zmeden, zahrbtn in poln hudobije. Kljub temu pa še vstajajo odločni značaji, ki vedo, da je le v resnici zmaga in rešitev. Tudi mi smo jih imeli in, upamo, da jih bomo spet dobili, če jih bomo vredni. Tega pa ne bo, dokler ne poravnamo starih dolgov in se otresemo preživele miselnosti, ki je poznala dosti besed pa malo dejanj, ki je znala dobroto oznanjati pa ne živeti, ki je delo za narod zamenjavala za osebne koristi, ni pa prenesla kritike, ni poznala iskrenosti in ni dala prostora ljubezni, katere je bilo najmanj tam, kjer je bilo vse prav.

Ker smo pred obletnico tragičnih turjaških dogodkov, naj končam z mislijo na Turjak: Na smrt trudni branilci gradu se vsipajo skozi vrata, potem ko so jim laški topovi zažgali streho nad glavo in so jim komunistični partizani zajamčili svobodo. Že na dvorišču pa so jih zvezali z vrvmi in bodeča žica je zarezala do kosti.

Kaj pa, če je bila to kazen, ker si v življenju nismo znali podati rok?

Prijatelj, si že kdaj pomislil na to?

IZ DRUŠTEV

12. septembra 1981

Inž. A. Matičič
predsednik konzorcija glasila "Tabor"
Buenos Aires — Argentina

S 25. rednega letnega občnega zbora Tabor ZDSPB, ki se je vršil 5. septembra 1981 na Slovenski pristavi v Genevi — Ohio — ZDA, pošiljamo iskrene pozdrave.

Občni zbor se Vam, in Vašim sodelavcem pri glasilu Tabor iskreno zahvaljuje za tako odlično revijo, njeno redno izhajanje in zanimivo vsebino. Brez Vas, Vaših sodelavcev pri glasilu "Tabor" in naše organizacije Tabor ZDSPB, bi naši pomorjeni soborci že davno bili pozabljeni.

Raztreseni po vsem svetu, z zelo različnimi življenjskimi razmerami, je edino glasilo Tabor tista vez, ki nas veže v skupnost, kljub vsem neprilikam in nasprotovanju tistih, ki se bojijo resnice o preteklosti in si želijo, da bi z Vetrinjsko tragedijo zasuli še zadnji domobranski grob.

Razumemo, da so velike žrtve pri izdajanju in urejevanju glasila Tabor in upamo, da boste vsi še nadaljevali s svojim delom. Obljubljamo Vam vso podporo in sodelovanje!

Vam in konzorciju glasila Tabor želimo mnogo uspeha.

Z iskrenimi borčevskimi pozdravi.

DRUŠTVO TABOR CLEVELAND, ZDA

Društveni odbor Tabora iz Clevelanda, je na svoji redni seji meseca septembra 1981 odobril, da se iz društvene blagajne nakaže 250 dolarjev za tiskovni sklad Tabora.

Hvala Vam za izdatno pomoč!

25. REDNI OBČNI ZBOR TABORA

Geneva, Ohio, ZDA. 5. septembra 1981.

Kakor druga leta smo tudi letos prejeli zvezek poročil o 25. rednem občnem zboru Zveze Tabor.

Zborovanje je vodil predsednik France Grum, čigar govor objavljamo na drugem mestu.

Letos je bil zbor posvečen umrlim članom v pretekli poslovni dobi in so jih počastili z enominutnim molkom. V Clevelandu sta umrla: dr. V. Meršol in J. Leben; v Argentini: F. Tomazin, J. Brelih, T. šušteršič, L. Jurše, F. Dermastja, J. Seršen in V. Gliha; v Torontu pa V. Trček, E. Medved in F. Levstik.

Tajnik je podal situacijsko poročilo in je poudaril, da je za nas največji ponos vsakoletna spominska proslava na Orlovem vrhu na Slovenski pristavi ter redni letni občni zbor Zveze Tabor. Ti dve prireditvi s srečanjem mnogih nam dajeta več stikov in slovenskega življenja. Poleg tega so važne družabne večerje v Clevelandu in Torontu. Dal je tudi velik pomen naši reviji Tabor, ki je hud trn v peti režimu v domovini.

Finančno stanje glavne blagajne:

Saldo	2.371.83 dol. (kanad.)
Dohodki v l. 1980-81	4.961.20 dol.
Skupno	7.333.03 dol.
Izdatki v l. 1980-81	4.961.20 dol.
Stanje blagajne 3. 9. 1981	3.157.37 dol. (kanad.)

V poslovni dobi 1980-81 so se iz glavne blagajne nazale sledeče podpore invalidom:

Božič 1980	900 dol. (kanad.)
Velika noč 1981	910 dol.
Avgust 1981	910 dol.
Izredna podpora	50 dol.
Skupno	2.770 dol. (kanad.)

Finančno stanje revije Tabor:

Letni obračun se zaključil ob zaključku letnika. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je stanje trenutno povoljno, posebno zato, ker se je cena dolarju zelo dvignila — seveda inflacija, stroški tiska, poštnine itd. stalno rastejo.

ZVEZA IN KRAJEVNI ODBORI

T A B O R - S . P . B .

TER KONZORCIJ IN UPRAVA REVIJE
ŽELIJO VSEM SOBORCEM ZA

B o g a - N a r o d - D o m o v i n o

in vsem svobodoljubnim Slovincem in Slovenkam
v zdomstvu in domovini

vse blagoslove božje za božič in novo leto,

ki naj nam prinese zdravja in prave volje, da bi združeni na vseh
področjih uspešno delovali za svobodo, ki nam je vsem skupen
poglaviten cilj.

Novi odbor:

Zveza je odposlala vsem krajevnim odborom listo odbornikov za novi
odbor in se je tako pismeno izvolil za dobo dveh let sedeči odbor:

Predsednik: Franc Grum

Podpredsednik: Milan Zajec

Tajnik: Florjan Slak

Blagajnik: Ivan Palčič

Zgodovinski-tiskovni referent: Stane Pleško

Nadzorni odbor: Anton Matičič (Argentina), Stane Lamovšek (Ka-
nada), Franc Dejak (ZDA)

Z občnega zbora je bila poslana pismena zahvala konzorciju glasila
Tabor, ki jo objavljamo na drugem mestu.

Predsednik Grum je zaključil občni zbor z molitvijo.

Zavetišče „Dr. Gregorij Rožman“

Kakor druga leta se bo tudi letos brala prvo nedeljo meseca de-
cembra, t. j. 6. decembra, sv. maša v Zavetišču za vse pokojne člane
Zavetišča.

Po sv. maši bo skupno kosilo.

Prosimo, da prinesete s seboj jedilni pribor.

ODMEV IZ DOLOMITOV

(Nadaljevanje)

Morda je s tem zadel tedanjo begunsko vlado, katere program je bila slepa zatelebanost v Angleže. Pa še ta je bil ohromljen z večnim prepiranjem za stolčke v povojni vladi, kakor tudi „vodstvo“ v domovini, ki se je oklepalo politike „čistih rok“. Zato so se temu primerno držali daleč od usode umirajočega naroda, NIKAKOR PA NE MORE BLATITI DOMOBRANCEV IN ČETNIKOV, ki so kot del naroda pravilno in o pravem času spoznali komunistično zaroto ter se ji uprli, ker so vedeli, da slovenski narod od partizanov ne more pričakovati drugega kot suženjstvo in smrt. Živo so jim bili pred očmi umori nedolžnih ljudi in množično pobijanje ob italjanskem razpadu. Teh umorov nihče ne more potrditi bolje kot Edvard Kardelj, ki je v nekem govoru priznal, da je bilo v septembru 1943. leta „v štirih dneh sedem tisoč belo— in plavogardističnih izdajalcev popolnoma izbrisanih s slovenske zemlje“ (Škof Rožman III, str. 104).

Ti s krvjo zapisani nauki so preprečevali že samo misel na kakšno sodelovanje s partizani; kaj šele na predajo!

V to „ofenzivo“ je vključenih toliko raznih akcij, da jih je težko zvrstiti v časovni red. Vprašanje je, koliko tega se je dejansko res zgodilo. Povsem jasno pa se vidi, da se partizani Nemcem takrat že niso hoteli preveč zameriti, ker so pripravljali teren za nenapadalno pogodbo; uničenje domobranskih postojank pa je vedno bil njihov glavni namen.

Partizansko vodstvo je za vsako ceno hotelo odpreti čim varnejšo pot z Gorenjske, oziroma z Žirovskega vrha preko Trnovskega gozda in Kočevskega Roga na Hrvaško. To pot sta jim najbolj ogrožali posadki v Rovtah in Hotedrščici. Zato je razumljivo, zakaj so na te postojanke tolikokrat navalili.

Rovtarskim domobrancem Hribernik sam piše spričevalo takole:

„DO je nekajkrat vpadel proti Rovtam, da bi poskusil prodreti globlje v Dolomite, vendar ni imel dovolj sil; zato v tem ni uspel. Zato se je zadrževal na periferiji svojega območja“ (str. 550/1).

Hotedrščico pa so napadli kar štirikrat. V knjigi sta omenjena samo dva napada. Da je prva dva izpustil, moramo pisatelju dobrohotno oprostiti, ker je „heroju“ navsezadnje res težko vedno priznavati poraze, ali kot se po partizansko pravi — organizirane umike, in zanje iskati opravičila.

Najprej pogledjmo, kako sta tretji in četrti napad opisana v knjigi:

„Napad na Godovič in Hotedrščico (3. napad, op. moja) se je začel 18. marca 1944 ob 5:30 zjutraj. Najprej so partizani s

topovi in minometi močno obstreljevali postojanke, zatem pa so enote obeh divizij, (XXX in XXXI., op. moja) začele jurišati in se boriti za posamezne zunanje utrdbe okoli postojank.

Gradnikova brigada, ki je napadla Godovič, je do 11. ure dopoldne zavzela vse zunanje utrdbe in prisilila Nemce, da so se umaknili v kletne prostore glavne stavbe, kjer so bili nastanjeni. Ko pa se je začel odločilni juriš na zadnje oporišče, se je iz idrijske smeri naenkrat pojavila kolona Nemcev, ki je uspela prebiti blokado Vojkove brigade in udarila v hrbet Gradnikovi brigadi. Brigadne enote so se sicer organizirano umaknile, a s tem je tudi propadla možnost za nadaljevanje napada.

Kljub temu, da je bil zaradi te intervencije napad Gradnikove brigade na postojanko Godovič prekinjen, pa se je napad na Hotedrščico nadaljeval ves dan in vso noč na 19. marec. Boji za Hotedrščico so bili posebno ostri. Zaradi močnega partizanskega ognja iz topov in minometov je začela goreti vsa vas. Pri tem je zgorelo 17 poslopij, v vasi pa so bila razbita vsa okenjska stekla.

Toda sovražnik se je žilavo branil, postojanka je bila močno utrjena in je ni bilo mogoče zavzeti.

Po enodnevnem neuspešnem napadanju je korpusni štab izdal povelje, da napadi prenehajo in da se enote umaknejo od postojank, boji pa naj se prenesejo na sovražnikove kolone, ki bodo prihajale na pomoč napadenim postojankam.

DO je med tem bojem držal blokado rovtarske posadke“ (str. 545/6).

S takimile izmišljotinami hoče Hribernik prepričati bralce o borbenosti partizanske vojske. Sumljiv je že sam uvod v napad na ti dve postojanki, ko trdi, da so Godovič in Hotedrščico napadli zato, „ker niso upali na uspeh, če bi napadli 1,100 močno posadko Nemcev v Idriji“ (str. 544). Zares čuden vojaški načrt, ki je dovolil izgubljati moči z manjšo skupino, glavno sovražno silo pa pustil nedotaknjeno!

Dalje je nerazumljivo, kako je Vojkova brigada mogla tako pogrešiti, da po preboju nemške kolone ni obvestila Gradnikove brigade o prihodu Nemcev. Prav tako Nemci niso napadli Gradnikove brigade, če so se kar v zemljo vdrlji, tega nam knjiga ne pove. Vse kaže, da je ta napad na nemško posadko samo eden v dolgi vrsti tistih bav-bav demonstrativnih pohodov, katerih je zgodovina partizanskih bojev tako bogata. Prav tako je možno, da je vsa scenerija poznejšega datuma, ko so partizanske zasede Nemce nemoteno spuščale skozi, neusmiljeno pa tolkle po domobrancih. Najbolj verjetno pa je, da partizani z Nemci sploh niso imeli opravka in jih Hribernik meša sem zato, da mu ni treba zapisati, da so jo dobili po glavi od

samih domobrancev. Da je napad veljal samo domobranski postojanki v Hotedrščici, je kot na dlani. Saj to v gornjem citatu sam priznava.

Tista dolga vrsta „borb“, ki so sledile partizanskemu porazu v Hotedrščici, ne povedo nič drugega kot to, da se je IX. korpus kot jerebice razletel po notranjskih in idrijskih hribih od Rovt do Idrije, Hotedrščice in Črnega vrha. To ugotovitev potrjuje sam Hribernik, ko piše:

„S tem je za daljše obdobje prenehala ofenziva IX. korpusa proti Dolomitom“ (str. 546).

Edina važnejša akcija v poletju 1944. leta je bil napad in uničenje domobranske posadke v Črnem vrhu nad Idrijo. Pri tem pa ne smemo spregledati, da je takrat že bila v veljavi nenapadalna pogodba med Nemci in partizani, ki je odločilno pripomogla k uničenju posadke. O tem bo govora pozneje.

Tudi drugi vdor XXXI. divizije in DO v Dolomite konec septembra „in izkušnje iz teh bojev so ponovno pokazale, da je dolgotrajnejše zadrževanje partizanov na tem področju nemogoče“ (str. 573).

„Postalo je jasno, da je na večje in dolgotrajnejše uspehe v Dolomitih moč računati šele potem, ko bo zrahljana zunanja obrambna črta domobrantskih postojank.

Zato je bilo sklenjeno, da naj bi tokrat vse korpusne enote istočasno napadle postojanki Hotedrščica in Ravnik“ (str. 574).

Tako je prišlo do 4. napada na Hotedrščico. Napad se je začel 7. oktobra 1944; napadalo je šest brigad.

Opis tega napada je kar nastlan s raznimi pogojniki. Videti je, da je piscu za ta opis zmanjkalo besed, zato je še kar hitro končal z ugotovitvijo:

„Napad na Hotedrščico torej ni uspel. Zjutraj zaradi megle ni bilo moč takoj uporabiti topov, ko pa so partizani čakali, da se megla dvigne, so jih domobranci opazili in jih začeli obstreljevati. Naposled so se le oglasili partizanski topovi, toda napad ni bil več usklajen“ (str. 578).

Portuzi so si torej nekaj le še zapomnili od 3. napada; zato je bil 4. tako hitro končan. Da ukaz za „organiziran umik“ ne bi zgledal preveč nečasten, se Hribernik hoče tu in tam zmazati z naštevanjem ubitih partizanov, dočim števila pobitih domobrancev „ni bilo mogoče ugotoviti“.

„S tem so bile tudi končane večje akcije IX. korpusa na samem robu Dolomitov in vdori večjih enot v njihovo osrčje; pozneje so se nadaljevali le periferni napadi na Poljane, na Gabrk in na Gorenjo vas v Poljanski dolini, ki so imeli isti cilj: odpreti IX. korpusu pot v Dolomite“ (str. 578/9).

Ko se Hribernik v novem poglavju na široko razpiše o bojih za Po-

ljansko dolino in mora priznati, „da je propadel tudi načrt severnih vrat, to je prek Poljanske doline v Dolomite“ (str. 583), vse te praske preime nuje v „prehranjevalne in mobilizacijske akcije“, s partizani se pa zapodi na varno na Žirovski vrh. Med tem pa, ko so partizani tako junaško „osvobajali Poljansko dolino, „so Nemci angažirali okoli 3,500 mož in pripravili ofenzivo na prostor Trnovskega gozda“ (str. 579).

Tako se je bilo res lahko iti partizane in ni nič čudnega, da je revolucija dala toliko herojev, katerih največja zasluga je poleg ubijanja nedolžnih ljudi bila ta, da so vedno bili na položajih, kjer ni bilo sovražnika.

Zdaj pa pogledjmo, kako so napade na Hotedrščico gledale druge oči:

„Prvi napad na Hotedrščico je bil 12. decembra 1943. Ker so naše strojnice kar sredi polja bruhale ogenj in kosile nasprotnikove vrste, so se partizani razočarani umaknili. Tako so izgubljali pogum tudi pri poznejših napadih.

Drugi napad je bil v noči od 14. na 15. januar 1944. Vodstvo Triglavске divizije je hotelo uničiti vse notranjske postojanke. Pri tem napadu je bil partizanski komandant Lazar Kolarević, nekdanji srbski aktivni častnik, kapetan 1. razreda. Ob vaški žični varnostni meji je ležalo 30 partizanov. Koliko so jih pa odpeljali z vozmi, pa ni bilo možno ugotoviti.

Tretji napad so izvršili skupno s primorskimi brigadami dne 18. in 19. marca 1944. Bilo je kot ob sodnem dnevu. Dan in noč so se vrstile eksplozije druga za drugo, da se je tresla vsa vas. Napadalo je 4,000 partizanov. Pri vsaki hiši si slišal samo molitev rožnega venca.

Na dan sv. Jožefa, 19. marca so ob 3. uri zjutraj partizani zažgali kozolec znotraj žične ograde v bližini cerkve. Goreči kozolec zunaj ograde pa je že vnel Rujašev hlev. Bilj smo že tako močno obkoljeni, da si že s pogledom iz hiše dobil rafal. Zaradi ognjenih zubljev, ki so požirali poslopja, smo pognali brizgalno. Poveljnik Bajc je še pred prvim napadom zahteval, da jo pripeljemo v vas. Ko so partizani zaslišali ropot motorke, so komandi sporočili, da prihajajo Nemci, katerih pa ni bilo nikjer. To jih je pognalo v beg. Niti najmanj niso pomislili na brizgalno.

Proti vsem tem brigadam se je postavilo v bran samo 54 domobrancev, od katerih je bil samo eden ranjen. Na partizanski strani je bilo dosti mrtvih in ranjenih. Padali so tik pred žično oviro pred gorečimi poslopji, od koder so jih odvažali z vozovi. Zanje je bilo toliko bolj porazno, ko je stotine italjanskih partizanov ob napadu vpilo: Terra nostra! Ta vzklik so uporabljali laški partizani tudi pri napadu na Črni vrh.

Četrti partizanski napad je sledil 23. septembra 1944“
(Odrpti grobovi, III, str. 67).

Tu je četrti napad omenjan samo z enim stavkom. Tudi časovno se ne ujema s komunističnim poročilom, kar vse daje misliti, da je bil v primeri s 3. napadom komaj kaj več kot partizanske priprave na napad, a so se še pred naskokom spomnili starih ran in žrtev.

UNIČENJE POSADKE NA ČRNEM VRHU

Komunistična propaganda pripisuje razdejanju postojanke in uničenju posadke v Črnem vrhu nad Idrijo veliko važnost. Največ pač zato, ker je to eden od dveh bojev v Sloveniji, v katerih so partizani zmagali. Prvi tak slučaj je bil v Suhorju v Beli krajini, ker

„italijanskemu poveljstvu ni šlo v račun, da vaški stražarji in četniki z obročem svojih postojank stisnejo Gorjance, zaprejo partizanom njihovo glavno zatočišče, očistijo ozemlje in se utrdijo v njem... Postojanka na Suhorju, ustanovljena komaj teden dni prej, je tvorila zadnji in najvažnejši člen verige, ki naj bi zadušila partizane. Italijansko poveljstvo je rajši pustilo, da je partizanska vojska popolnoma uničila to postojanko, v kateri je poleg stražarjev bila ubita ali zgorela tudi večina Italijanov, kakor pa, da bi s pravočasnim posegom skušalo partizanski vojski zadati smrtni udarec“ (Pravi obraz OF, III, str. 218/9).

Podobno so zmagali v Črnem vrhu. Razlika je le v tem, da je bil poraz domobrancev v Črnem vrhu posledica nemško-partizanske nenapadalne pogodbe, nekaj pa tudi prevelika samozavest domobrancev samih, ki na kakšen resnejši napad sploh niso računali; nazadnje pa tudi notranja izdaja domobranskih mobilizirancev.

Hribernik, ki vsako nepomembno streljanje zna po svoje napihnniti, je tej važni partizanski zmagi v knjigi posvetil samo eno stran. Že samo to je skrajno sumljivo. Imam občutek, da se s kakšno neprevidno besedo boji sprožiti kopico vprašanj, na katere KP zaenkrat še ne zna odgovoriti. Še na tej pičli strani se bavi z raznimi nepomembnimi okolnostmi, s katerimi hoče bralca speljati drugam. O napadu samem piše tole:

„Da bi akcija zagotovo uspela, je bilo sklenjeno, da v napadu sodelujejo vse razpoložljive sile korpusa in da naj bi napadli ponednevi ter pri tem uporabili težko orožje.

Neposredno je postojanko 1. septembra 1944 napadla Gradnikova brigada, vse druge enote pa so akcijo varovale iz Dolomitov, Idrije, Postojne in Vipavske doline. Po dvanajsturnem boju so partizani ob 18. uri postojanko zavzeli. V boju je padlo 84, ujetih pa je bilo 38 domobrancev, enajstim pa je uspelo pobegniti.

Tudi partizani so imeli hude izgube. Padlo je 15, ranjenih pa je bilo 34 borcev.

Sovražnik je skušal intervenirati iz raznih dolomitskih postojank. Rupnikov bataljon iz Rakeka, Nemci iz Godoviča, Idrije in Postojne, toda korpusne enote, ki so varovale napad na Črni vrh, so vse te poskuse preprečile in sovražniku prizadejale velike izgube“ (str. 562/3).

Kot za nameček temu suhoparnemu opisu je dodal še, da je bil namen tega napada, partizanom odpreti pot med Trnovskim gozdom in Dolomiti.

V majhni brošuri „Črni vrh 1. septembra 1944“, ki jo je izdal propagandni odsek IX. korpusa NOV in POJ, je v Dnevnem povelju med drugim zapisano tudi tole:

„...štab IX. korpusa se je odločil, da z edinicami XXXI. divizije, podprtimi z artilerijo IX. korpusa izvede odločen napad na to postojanko s ciljem popolnega uničenja...“

Omembe vredno je, da je to „dnevno povelje“ datirano z dne 9. septembra 1944, na položaju, številka 534. Torej devet dni po uničenju postojanke. Pretresljivo točna pa je izvedba tega povelja.

Oba komunistični poročila sta pomanjkljivi in pristranski, zato sem pogledal tudi domobranske zapiske. Takratni komandant domobranske posadke v Veharšah med drugim piše:

„Drugo jutro (1. septembra 1944) nas je prebudilo močno streljanje, ki je prišlo od črnovrške strani. Že se je dvigal dim, toda njegovega izvora se še ni dalo ugotoviti.

Hitro smo poslali kurirja z motorjem na Goro, naj takoj pošljejo vse razpoložljive vojake. Takoj smo začeli s kanoni obstreljevati položaje zadaj za Črnim vrhom, da bi vsaj nekoliko strašili partizane. Vedeli smo, da prihaja napad s težkim orožjem z Vrh gore od vojaških bunkerjev, ki bi jih Črnovršci morali zasesti, pa jih niso...

Okrog devete ure sta že bila na razpolago dva polno opremljena voda vojakov in krenili smo proti Črnemu vrhu. V Godoviču so nam Nemci povedali, da so oni prišli do onkraj Šebalka, tam pa jih je močna partizanska zaseda odbila, da so se morali vrniti.

Nekaj časa smo prodirali proti Črnemu vrhu, kar zagledamo nekoga, ki je šel proti nam. Bil je domobranec iz Črnega vrha, ki je povedal, da je borba končana, da je poveljnik mrtev, Črni vrh pa ves razit in požgan.

Po tem žalostnem sporočilu smo se vrnili v Godovič in čakali, če še kdo pride iz Črnega vrha.

Po Godoviču je že krožila novica, da prihaja udarni bataljon iz Rakeka na pomoč. Udarni bataljon pa ni prišel dalje kot do Hotedršičice, ker mu nemška komanda Ljubljanske pokrajine

ni pustila prestopiti meje. Celo vojaki nemške posadke v Godoviču so se zgražali nad tem dejstvom.

V opoldanskih urah so partizani zapustili težko prizadeti Črni vrh“ (Vestnik, leto 1961. šte. 11/12, str. 317/8).

To poročilo je enostavno porazno. Tri dolge ure jim je vzelo da so spravili skupaj dva voda vojakov! Zelo netočna je tudi izjava, da „so v opoldanskih urah partizani zapustili težko prizadeti Črni vrh“.

Najbolj verodostojno poročilo mi je dal domobranec črnovrške posadke, ki je bil v boju težko ranjen, a je napad preživel. Takole pravi:

„Napad se je začel ob šestih zjutraj. Trajal je ves dan do šeste ure zvečer. Domobranska posadka je štela 130 mož. Po končanem boju je bilo mrtvih sto domobrancev; večina je padla v boju, druge so zajeli in odgnali v bližnji gozd, kjer so jih mučili in umorili. Majhna skupina je naredila izpad; tudi od teh so mnogi padli, le redki so se rešili. V strelskih jarkih je obležalo šest težko ranjenih, med njimi tudi jaz. Partizani so na nas najprej nametali rdečih italijanskih bomb, potem pa še nemških, in nas pustili. Tu so nas šele drugi dan našli domačini nezavestne, ker smo izgubili dosti krvi ter nas spravili v bolnico.

K porazu so veliko pripomogli idejno mlačni domobranci-mobiliziranci.“

Ista priča pravi o poročniku Jakošu, da je bil hraber vojak, toda zelo slab strateg. Po enega ali dva vojaka je pošiljal skozi partizansko ozemlje v Hotedrščico ali v Col. Vojaških bunkerjev nad vasjo sploh niso imeli zastraženih, ker poveljnik za to ni čutil sile.

Po uničenju črnovrške posadke je bilo nemško-partizansko sodelovanje vsak dan bolj očitno. Ni samo slučaj, kar je zapisal Hribernik: „Po napadu na Črni vrh sta se XXXI. divizija in DO zbrala na Žirovskem vrhu“ (str. 563). Sploh je Žirovski vrh v knjigi tako pogosto omenjan, da mora vsak, še tako malo politično zainteresiran bralec, priti do spoznanja, da bi kaj takega brez nemškega privoljenja enostavno ne bilo mogoče. Po vsaki akciji, posebno še, kadar so bili partizanski odredi razbiti, se majhne tolpe od vseh strani vlačijo na Žirovski vrh, kjer se reorganizirajo in spet odhajajo „osvobajati“ slovenske ljudi. Takih primerov je v knjigi toliko, da je treba samo na slepo odpreti knjigo pa se že „organizirano umikaš“ na Žirovski vrh, kjer partizanska „narodno-osvobodilna“ vojska nemoteno počiva pod varstvom pogodb z okupatorjem.

PONOVNI VDORI

Z Žirovskega vrha so se partizani spet raztepli na vse strani. Pisatelj tudi te premike vključuje v drugi vdor XXXI. divizije v Dolomite v septembru 1944, ki naj bi domobrancem dokazala moč partizanske vojske in „jim

vlila strah za njihovo nadaljnjo usodo“ (str. 572). Po opisovanju in iz priloženih črtežev so bile te akcije tako širokopotezne, da je čudno, da niso že tedaj uspeli zasesti vseh Dolomitov; napadi so bili na področju od Medvod, Škofje Loke, Poljanske doline, Lučin, Suhega dola, Samotorice, Horjula, št. Jošta in Žibrš. Izidi posamičnih bojov pa kažejo popolnoma drugačno sliko; za partizane naravnost porazno.

„Prešernova brigada je dobila nalogo, da likvidira domobranksko posadko v Suhem dolu (menda 7. septembra 1944). Brigado je sovražnik pričakal na položajih in v bunkerjih in jo sprejel z močnim ognjem. Zato do predvidenega napada sploh ni prišlo, temveč so se enote vrnile na Žirovski vrh.

To noč je udarna skupina iz Prešernove brigade popolnoma neopazno prodrla do Horjula, se prav tako neopazno približala domobranski postojanki, postavila k zunanjemu zidu šole, v kateri je bila postojanka, eksploziv in jo zaminirala. A prvi strelji so alarmirali posadko, tudi stavba je bila le malo poškodovana, zato se je partizanska skupina morala umakniti, še prej pa je na postojanko izstrelila 15 granat iz piata... Po tej akciji se je skupina brez bojov umaknila iz Dolomitov.

Prav tedaj je udarna skupina Vojkove brigade napadla domobranksko postojanko na Korenem. Skupino je čuječa posadka odkrila že prej, kot so se minerci uspeli približati postojanki. Zaradi močnega ognja so se partizani morali umakniti.

Udarna skupina Gradnikove brigade je dobila nalogo, da napade četniški štab v Žibršah, Ker pa je zaradi slabega vremena in zaradi vodiča, ki ni dobro poznal poti, prepozno prišla do postojanke, in ker so jo četniki pričakali z ognjem iz zased, do napada ni prišlo“ (str. 564/5).

„Dne 11. septembra se je patrolja DO spopadla z domobranksko patroljo iz Predloga blizu Sv. Treh Kraljev...“

Isti dan je patrolja DO prodrla v Dolomite ter med Žažarjem in št. Joštom napadla skupino četnikov. Padli so trije četniki.

Hujši boj so imele 13. septembra med Gorenjo vasjo in Lučinami enote Vojkove brigade“ (str. 566).

Po poročilu so partizani pobili nekaj četnikov pri Lučinah. Še to je bilo po krivdi samih četnikov, ki so se vedno preveč zanašali na domobranksko zaščito; zato so tudi tu počivali skoro brez vsake straže. Kot bomo videli pozneje, so četniki ta poraz maščevali s svojim pohodom na Žiri.

Čeprav gornji citati ne povedo nič drugega kot beg partizanov iz kraja v kraj, Hribernik povsod ve le za število mrtvih domobrancev ali četnikov. Še bolj je resnico stisnil za vrat z naslednjim:

„...ker se partizanski napadi v Dolomite niso nadaljevali, so domobranci in četniki postali zelo predrzni. Tako je večja skupina četnikov 13. septembra prodrla celo v Žiri in tam aretirala 40 talcev, ki pa jih je pred odhodom iz Žirov izpustila. Med četniki so bili tudi črnorokci, ki so imeli na prsih iz gume narejen znak črne roke. Tedaj so aretirali in odpeljali s seboj tudi priljubljenega dr. Demšarja in še tri druge domačine, ki so jih potem ne daleč od Žirov ubili“ (str. 566).

Tu je resnica raztegnjena do skrajnih mej. Hribernik naj tiste „talce“ kar lepo pogoltne, ker se enostavno ne more pisati o „talcih“, če so četniki nagnali skupaj nekaj terencev, jih zaslišali, potem pa izpustili. Tudi glede „črnorokcev“ bi mu svetoval, naj sam dobro pogleda, če v svoji spominski zbirki nima kakšnega črnega znaka, saj v začetku knjige nekje priznava, da so bili partizani prvi, ki so svoje žrtve pobijali brez vzroka, za seboj pa pustili listke podobne vsebine, kar zdaj očitajo črnorokcem. Dr. Demšarja, ki je bil že pred vojno vodilni komunist v Žirih, in še dve terenki so četniki ubili na podlagi dokazov, da so imeli prste vmes pri napadu na četnike pri Lučinah.

Tem partizanskim premikom je sledila ofenziva domobrancev in Nemcev na XXXI. divizijo, ki je trajala od 15. do 17. septembra 1944. Od te ofenzive si je Hribernik zapomnil samo eno:

„V tridnevni bojih je sovražnik imel po razpoložljivih podatkih okoli 110 mrtvih, od naših enot je največ izgub utrpel DO“ (str. 567).

Koliko to pomeni, ne pove; neko drugo poročilo pa namiguje, da je to malo spremenjena ofenziva iz marca 1945. leta, v kateri je bil mrtev en Nemeec in en domobranec, pa še ta dva iz neprevidnosti. Partizani so tedaj samo bežali.

Po ofenzivi so partizani spet prilezli iz Žirovskega vrha. Pri Samotrici so napadli četnike, tam, kjer jih ni bilo in so se morali zadovoljiti s požigom hiš. Med Suhim dolom in Polhovim Gradcem so domobranci razbili skoncentrirano vojsko Vojkove brigade, DO, dve četi Prešernove brigade in štab divizije; „samo na položaje Vojkove brigade je padlo okrog 350 težkih min — a naše enote so imele samo deset ranjenih borcev, en mitraljez je bil pa pogrešan“ (str. 571). Števila mrtvih tudi tu ne našteva, gotovo ve zakaj, in nadaljuje:

„Zvečer so se vse naše enote brez kakih večjih zapletov umaknile čez Pusti vrh in naslednjega dne dopoldne (25. septembra) prispele na Žirovski vrh. Tu se niso zadrževale, temveč so nadaljevale pot čez cesto Gorenja vas—Žiri proti Cerkljanskem (str.

751). Iz tega se vidi, da zdaj, ko so gorenjski domobranci začeli hajkati partizane po gorenjskih gozdovih, tudi Žirovski vrh ni več nudil zavetja.

Z zgoraj povedanim pa partizanske slave še ni konec:

„Gradnikova brigada je minirala progo Škofja Loka—Medvode, nemške posadke na Katarini pa ni napadla, ker je štab brigade naknadno zvedel, da je postojanka močno utrjena. Nato se je brigada spet zbrala na Osolniku, od koder je zvečer krenila čez Poljansko Soro, od tod pa po vojaški cesti proti Blegošu... Ena od zased te brigade je na cesti Dobrova—Polhov Gradec ubila dva sovražnikova vojaka“ (str. 571).

Čeprav vse to klobasanje jasno dokazuje, da ima pisatelj korajžo in strah v enih in istih hlačah, mi je vseeno uganka, kje je revež spal, da se mu je vse to sanjalo.

To pisanje gotovo nima prav nobene karakteristike ofenzivne vojne. Vse veliko bolj kaže na paničen beg iz kraja v kraj, ko so domobranci te razbite rdeče brigade odbijali po Dolomitih kot žogo; komunistična propaganda pa še po tridesetih letih hoče to brezupno hlipanje po kratkem počitku mlademu rodu prikazati kot največje junaštvo.

Je pa prav v tem zadnjem kupu komunističnega gnoja nekaj tako debelih laži, da jih je treba pripisati samemu Hriberniku. Kot horjulskemu rojaku bi mu morala biti okolica dobro poznana; pa ravno iz teh krajev bruha največje bedarije. Tako na strani 566 piše: „Tudi iz Polhovega Gradca je tedaj kar naenkrat zmanjkalo šest domobrancev s strojnico vred“. To je taka laž, da jo more pogoltniti samo on; pa še ta le pod pritiskom Partije ali OZNA-e.

Druga taka zanimivost je njegovo naštevanje domobranskih postojank in moštva. Tako postavlja domobransko postojanko v Plešivico, na Brezovico in v Kozarje, kjer jih nikoli ni bilo. Prav tako navaja, da je bila na Dobrovi 13. četa, na bloku od Tržaške do Vodnikove ceste pa 19. četa. V resnici je bila na Dobrovi 19. četa, en vod pa je odhajal na stražo tudi na ljubljanski blok. Logična posledica takega manipuliranja je nerealno število moštva, kar pa Hriberniku pride prav povsod tam, kjer so jo „osvoboditelji“ ucvrli čez trnje in osat, za seboj pa puščali orožje in spiske terenskih funkcionarjev. Hribernikovo herojsko srce gotovo čuti veliko olajšanje, ko te posadke tako radodarno obsipa z orožjem, težkim in lahkim, česar je bilo toliko, da so ga ponekod imeli zakopanega v zemlji. To so seveda njegove besede. Drži pa, da so imeli domobranci veliko več orožja, kot pa so ga dobili recimo od Italijanov, kar na strani 201 priznava tudi Svarun sam. Toda dobili so ga največ v bojih s partizani, ti pa od okupatorja.

Pa poglejmo še tisto udarno skupino, ki je prodrla v Horjul in je (po Hribernikovi ugotovitvi seveda) le za las manjkalo, da bi šola z domobransko posadko vred zletela v zrak. O tem partizanski heroj gotovo še ni nič slišal, zato bi mu rad nekaj povedal na uho, da ne bodo še drugi heroji slišali.

Stvar je bila ponesrečena sabotažna domena med domobrancem Toneom Oblakom iz Horjula, ki je bil obenem partizanski simpatizer, in terenci,

ki so poklicali partizane. Dogovorjeno je bilo, da se bodo partizani približali postojanki, šoli, ob 20 uri, ko je bil zgoraj omenjeni domobranec na straži. Vse je šlo po načrtu, a ko so se partizani že plazili čez bližnje vrtove, jih je opazil drug domobranec in s strelom alarmiral posadko. Partizani so hitro odnesli pete, mina pa je eksplodirala na vrtu, kakih 25 metrov od šole. To je ponoven dokaz, da mora partizanska vojska še tiste pičle uspehe, ki so jih imeli, v večini primerov pripisati redkim prodancem, ki so postavljali koristolovski piskrček na obe strani.

In končno; čeravno ta septembrski vdor v Dolomite ne more zabeležiti drugega kot dolgo vrsto porazov in kupov mrtvih, Hribernik vse še nekaj ravnodušno priznava. Niti partizanske žrtve mu ne pomenijo dosti, ko gre za cilje KP. Eden od teh ciljev je v tistem času bil: uničenje četnikov, kar so hoteli doseči s tem drugim vdorom. Lov na četnike je bil apriornega pomena; zato so jih napadli kar štrikrat: v Žažarju, na Samotorici, v Žibršah in pri Lučinah. Vse vmesno streljanje in propagandna kanonada je privlečeno v to poglavje kot kamuflaža, ki naj zakrije tajni politični cilj Partije. Tu in tam pa so neizbežna posledica beganja za četniki, pri čemer so nujno naleteli tudi na domobrance, ki so četnike ščitili.

To namero Komunistične partije potrjuje pisec sam, ko mu pri opisovanju takozvanega „najbinapada“ na četnike na Samotorici pero spodrsne v neljubo priznanje: „Akcija je imela dva cilja: domobrancem onemogočiti prestopanje na četniško stran in pokazati prebivalstvu Dolomitov vojaško moč NOG in s tem tudi dejansko stanje na tem področju“. Partizanskemu vodstvu je šlo samo za prvi cilj, ker blefiranje o amnestiji in prestopu domobrancev k partizanom pri domobrancih ni našlo nobenega odziva. Da je govor ali dokazovanje Dolomitčanom o kakšni vojaški moči le mlatenje prazne slame, najbolje ve Hribernik sam, ki gotovo še ni pozabil, kako so se partizanom tresle hlače ravno jeseni 1944. leta, če so slučajno malo pokukali v Dolomite. Ker torej tista nastavljena vaba, ki so jo imenovali amnestija, ni nikogar spreobrnila, jim ni ostalo drugega, kot začeti uničevati četnike, da se tako prepreči prestop domobrancev k njim.

Zakaj — uničiti četnike? Od kod strah, da bodo domobranci pristopili k njim? Odgovor na ti vprašanji skoro ni potreben, ker so nanju odgovorili sami partizani s svojimi akcijami na četnike. Vodstvo partizanske vojske je tako priznalo, da so bili četniki edina legalna vojska v Jugoslaviji, ki se je resnično borila proti okupatorju. Ker pa je šlo KP za absolutno oblast, ob sebi naravno ni mogla trpeti nobenega političnega tekmeča. Drugi razlog, zakaj so se spravili na četnike, je v tem, ker jih je bilo sorazmerno malo: notranjski odred je štel 60 mož, gorenjski tudi 60, dolenski pa 40 — vseh skupaj torej kakih 160 mož. Z uničenjem teh bi domobranci, katere je komunistična propaganda pri Zaveznikih že totalno diskreditirala, ne imeli nobene druge izbire, kot da se pridružijo partizanom, ki bi z njimi hitro opravili po svoje in revolucija bi še pred koncem vojne zmagala na celi črti.

Ker niso zmogli niti prvega koraka na poti k temu cilju, je pisec knjige moral priznati, da je „s tem končal drugi vdor XXXI. divizije v Dolomite... in da njene enote niso izvršile vseh nalog...“ (str. 571).

Podobne akcije so se skoro do pike ponovile v Poljanski dolini: načrti, razbitje nemških posadk v Poljanah in na Gabrku (od tu so se Nemci sami umaknili, opomba moja), drzni napadi, nazadnje pa kakor vedno „organizirani umik“ preko Žirovskega vrha na Pivko. Potem je nekaj tednov „brasil osvobojeno ozemlje“ po Tolminskem in razkazoval svoje „junaštvo“, kakor je opisano na strani 588:

„Odred naj bi zavzel položaje nad Vratmi in na koti 1072, jih pripravil za obrambo in preprečil sovražnikom prodor iz smeri Grudnice in Kanalskega Loma. V določenem času je zavzel odrejene položaje. Ker pa so se Nemci umaknili pred prihodom odreda, ni prišlo do boja.“

Spet tipična taktika partizanskega vojskovanja! Res je, da DO na „odrejene položaje“ ni upal, dokler se Nemci niso umaknili. Kljub vsej „hrabrosti“ je bil DO 8. decembra 1944 razpuščen, moštvo pa dodeljeno drugim enotam, ki so vse po vrsti bile v razsulu. Partizanstvo je pozimi 1944/45 preživljalo kritične čase, iz katerih so se izvlekli le z angleško pomočjo.

Po septembrskih „bojih“ partizanska propagandna mašina za dva meseca umolkne; decembra pa se spet sproži in udari proti Gorenji vasi, katere uničenje bi odprlo vsestranske vojaške možnosti proti Dolomitom in bliže Ljubljani. Seveda so bile to zaenkrat samo sanje. Pogoj je torej bil — razdejanje Gorenje vasi, do katerega pa ni nikoli prišlo, ker so se morale sile XXXI. divizije in škofjeloške brigade spet „organizirano umakniti na izhodiščne položaje“. Da so bili ti „izhodiščni položaji“ Žirovski vrh, tega Hribernik naravnost ne pove; toda sredi februarja so preživele partizanske tolpe spet prišle z Žirovskega vrha. Zaključek tega je, da to decembrsko vojskovanje ni imelo nobenega vojaškega pomena, ampak je bilo navadno partizansko ropanje, ki naj bi jih preskrbelo za zimo. Drugače povedano: partizansko vodstvo Poljanske doline ni hajkalo z namenom, da odpre „severna vrata“ v Dolomite, ampak v prvi vrsti zato, ker so vedeli, da je po poljanskih kmetijah še tu in tam kakšna krava ali prašič, dočim so bili dolomitski kmetje skoraj goli predvsem po zaslugi „narodnoosvobodilne vojske“.

To pa tudi namiguje, da Hribernikovo vbadanje v takozvane kmečke zasede po osamljenih kmetijah niso bile kar tako, ampak so bile partizanom v tak strah, da so se jih izogibali in šli na svoje roparske pohode raje na Gorenjsko. Hribernik te zasede hoče prikazati kot samostojne postojanke, ali vsaj kot neke vrste satelitske posadke okoli Sv. Treh Kraljev in Rovi, kar pa ni res.

(Sledi)

JOŽE JAVORŠEK – SAMOTNI JEZDEC

(Nadaljevanje)

Opazujem tudi delavstvo ter ga primerjam s tem, kar nam o njem pripoveduje zgodovina pa tudi literatura in osebna izkustva iz časov pred drugo vojsko. To so ljudje, ki so menjali svojo kožo v nekaj desetletjih, in napravili skok, za kakršnega bi sicer potrebovali nekaj stoletij. Ne samo da so vražje samozavestni (saj so lahko), da so se jim odvezali jeziki, kot bi plamenčki svetega Duha zatrepetali nad njimi, skrbe tudi za svojo zunanost (neokusno) in za svoja prebivališča (konfeksijsko). Žal še nismo prišli v tisto obdobje, da bi prosti čas, ki jih zdaj v marsičem kvartu, zamenjali za resnično kulturno življenje. Že zmeraj se sitijo s podkulturo. Ampak ali e na švedskem, norveškem ali švabskem kaj bolje? Kaj švabski, norveški in švedski delavci v prostem času poslušajo Beethovnovne sonate ali berejo Platona? Kje pa! Mi smo zaenkrat iz tega razburljivega zdoba, ki se imenuje naše delavstvo in je sestavljeno iz potomcev neznosno hudih revežev, ustvarili tisto zmes človeštva, ki nas bo varno vodila v teh zapletenih trenutkih usodnega preloma v zgodovini, pa čeprav diši po čebuli, čevapčičih in slabih lepotilih.

Marsikje pa se na marsikaterih področjih nevarno bližamo nekemu novemu meščanstvu, ki mu zaenkrat pravimo potrošniška družba, a sociološko še nihče natanko ne ve, za kaj gre... To meščanstvo redi birokracija, tehnična inteligenca in tudi delavci, ki so zaradi preobilja ali požrešnosti zgubili vse kompase. O vseh teh nakazah novega življenja bi morali praviti, ki se ukvarjamo s peresom, umetniško spregovoriti. A mi samo molčimo in se čudimo ali zabavljamo ali zapiramo oči ali pa odpiramo usta od koprnenja: ničesar ne znamo, ker se nismo ukrojili po meri današnjega (našega) sveta, ampak prepisujemo samo oblike zahodne kulture v tisoč inačicah

Prav ta imitacija pa me že dolgo sili na bruhanje.

O življenjskem standardu v Sloveniji je že bilo nekaj zapisano; na mestu bi bilo morda samo vprašanje, ali je temu tako zaradi „modrosti“ državne uprave, ali pa zaradi enostavnega pritiska ljudi, ki jih ni bilo mogoče vkleniti v nekak sovjetski kalup takoj po vojni in bi ne sprejeli neke reforme samo zato, da bi se partijska gospoda obdržala na oblasti. Nasprotno, šlo je za reformo, sproščenje, spontano zahtevo ljudi, ki se zdaj, kot tarna Javoršek, nevarno bližajo nekemu novemu meščanstvu... „kot da bi

bil to kdo ve kakšen greh. Na zahodu je zelo v časti izrek: prižgi luč in ljudje bodo sami našli pot... Če pa ta pot ne odgovarja tisti, ki jo „načrtuje“ partija, to še ne pomeni, da so ljudje izgubili vse kompase! Morda so jih pa šele s tem našli!

In slednjič: v času teh zapiskov beže tisoči iz socialističnega „raja“ na Kubi. Kaj je z njihovimi kompasi, pa s kompasi tisočev, ki bežijo iz Indokitajske? Javoršek ima seveda tudi za to odgovor in tiste „v resnično bodočnost zazrte sile“ ga bodo gotovo vesele: „Človek, ki je IZDAL možnosti počlovečenja nečloveškega sveta ter prišel (na zahod), ki — sram ga bodi — od Kristusovih časov dalje teh možnosti ni znal urešničiti, naj bi ‚izbral svobodo‘. Izbral je vsekakor lažjo pot. In hkrati lažno pot.“

(Vselej, kadar se človek spusti v razgovor s kakšnim „zgrajenim“ človekom iz domovine, se mora čuditi, kako sploh nimajo nekakšnega pravega koncepta o tem, kaj prav za prav je — svoboda. Zato ni prav nič čudno, če Javoršek na svetu ne pozna bolj svobodne dežele, kot je Jugoslavija.)

V istem smislu izzveni tudi Javorškov očitak Pirjevcu, češ, da je hotel po vojni dokazati, da je „pravi“ intelektualce, pa zato ni hotel biti „načeljevalec izročil najbolj junaškega obdobja slovenske zgodovine“, temveč je postal „posnemovalec ali vsaj prevodnik sodobne zahodne filozofije“ v skupnosti slovenskih intelektualcev, ki naj bi bili „titha opozicija“ znotraj slovenske družbe. Pirjavec je bil marksist, pravi Javoršek, ki ga je bilo sram „domače obleke in raševine“ in se je začel oblačiti v „nove obleke“ evropskih filozofij. (Pirjavec je bil po obsodbi izključen iz partije, kasneje pa spet sprejet.)

Po kolikor toliko uspešni rehabilitaciji je Javoršek nekaj časa deloval pri avantgardnem gledališču ODER 57, v katerega naj bi prav on prinesel „utrip svetovne avantgarde in predvsem njen ludizem.“

Tu se prične Javorškova zgodba, pomeni, njegova pisma se prično zapletati. Prehaja namreč v razne afere in aferice, ki jih je bila povojna slovenska družba očitvidno polna, in ki so ji prav za prav tudi jemale resnični karakter družbe:

Na Slovenskem pa smo vsi razdeljeni, kakor bi nas raztreščila neka neznana razdiralna sila. Vsak je postojanka zase in deluje v prazno, tisti pa, ki se vežejo med seboj, se ne vežejo iz želje po nekih vsesplošnih dobrinah ali užitkih, ampak samo iz želje po skupinski veljavi. Zato se hočeš nočeš spremenjajo v kliko. Družba kot taka pa je mizerija brez primere. V Ljubljani, ki je vendarle glavno mesto slovenske republike, je družba razdrobljena v „kroge“. Imamo kroge, ki so skorajda celovskega značaja (teh je največ), in kroge, ki so pobarvani z najrazličnejšimi barvami (in ki za svoje lastne barve celo ne vedo). Družbe — ni. Družba zato tudi nikdar ne spregovori.

Potem navaja „grozljiv primer“ naše sodobne neumnosti in topoglavosti, oziroma neizoblikovanosti naše družbe:

Med sabo imamo človeka, ki živi edinstveno revolucionarno življenje, odkar si je izoblikoval zavest. Njegova notranja zbranost tihega in zgodovinskega značaja, ki je hkrati skoraj pesniško lepa skromnost, živi sredi med nami kot oblika stalnega navdihovanja vsega našega življenja, vseh majhnih in velikih dejanj naše revolucije in vseh oblik naše prihodnosti. Ne samo, da je mož v zgodovini za Slovence doslej najpomembnejši človek, da ahko po usodnosti, s katero je vplival na naše življenje, postavimo njegovo ime ob imena najznamenitejših Slovencev, da je vplival na vse narode Jugoslavije in da se je njegov vpliv raznesel po vsem svetu, za tako imenovano slovensko družbo ne pomeni nič posebnega.

Kardelj je medtem seveda umrl; poleg vseh „vnebovpijočih“ slavospevov, ki smo jih brali ob njegovi smrti, je pa gornja, čeprav zagrenjena sodba več kot pomembna.

Moti ga tudi način, kako je tedanja družba obravnavala razne prestopnike, ter se pri tem ne omejuje samo na Slovenijo, temveč vključuje v ta problem tudi vso Evropo. (Bolje bi bilo zapisati VZHODNO Evropo.)

V sodobni družbi, ki je zagrešila toliko nečloveških napak v območju prava, je sodstvo izgubilo svojo avtoriteto ter se sprevrglo v svoje nasprotje: večina ljudi namreč povečuje tiste, ki so bili zaprti ali pa jim njihovega zavora vsaj ne šteje v zlo. Zlasti ves socialistični tabor je zdrknil v tak nenavaden položaj, da polovica človeštva sploh ne zaupa več njegovemu sodstvu in ima o njem in njegovih zaporih svoje posebno edinstveno mnenje. Zapor je postal legitimacija za posebno vrsto Evropejcev, ki so postali v današnjem družbenopolitičnem ozračju neke vrste kočljiva elita. Kakor v času butastega meščanstva pesniki. Kakor nekoč framasoni. Kakor še prej, v temnih časih zgodovine, prvi plemiči. Slovsstvo, ki se je zaredilo iz sodobnih in zaporniških snovi, pa je tako edinstveno v zgodovini sodobne svetovne literature, da ga doslej še nihče ni upal pravično in vsestransko utemeljeno oceniti. Zahodni svet je namreč v zvezi s tem slovsvtom docela pristranski, saj ga nenehno spreminja v politične manevre, vzhodni pa je krivičen, ker je pač težko pljuvati v svojo lastno skledo, pljuvati pa bi bilo nujno potrebno. (Sicer pa pljunki ne bi bili nič drugačni od ričeta.) A ne gre samo za popisovanje stalinskih procesov, posledic teh procesov, ki se niso kazali samo v smrtnih kaznih, taboriščih in ječah, ampak tudi v strahu božjem, v katerem je trepetalo sovjetsko ljudstvo. Tudi ne gre samo za popisovanje dogodkov, ki se dajo primerjati samo z nekaterimi stranmi Dan-

tejevega Pekla, gre tudi za pisanje takih razsežnosti, kakor je Solženicinova klasična knjiga En dan Filipa Denisoviča ali pa vrsta naturalističnih pričevanj, kakor je Londonovo Priznanje in dolga, dolga vrsta drugih knjig. Vse pričajo v bistvu o eni sami snovi: o stalinizmu in njegovih raznoterih oblikah. O nečlovečnosti kot obliki anti-socializma.

Še bolj pa ga pri vsem tem moti, da se je te „slabe lastnosti“ takrat ne družbe poslužil Vitomil Zupan, ki je bil sicer obsojen in zaprt „prvenstveno zaradi kriminala“, pa se je zdaj prečvil v žrtev „preživelega stalinizma“, torej v nekakšnega političnega oporečnika.

Spotakne se tudi ob revijo PROSTOR IN ČAS (ki je medtem menda prenehala izhajati) in ob ljudi, ki jo izdajajo; „pičevci“ so jim rekli. Podobni naj bi bili tistim „aseksualnim“ angelčkom na ljubljanskih cerkvenih podobah, ki pa jih prav zaradi tega časti ves zahod.

Pičevci imajo — v glavnem — vsi pokojnine socialistične republike Slovenije, živijo sredi knjig, foteljev, umetniških slik in kipov, rokopisov, spominov in pisem, ki jim jih pišejo vdane duše. V rdečih tulcih imajo spravljene nagrade, ki jim jih je podelila vdana republika. Gojijo vero, upanje in ljubezen, si redno trebijo nohte in pridno pazijo na zobe, hodijo v zdravilišča, imajo zasebne zdravnike in nune-strežnice, se umivajo s posebnimi mili, ki ne dražijo kože, in se zvečer utapljajo v meditacijah. Ostarele ženske vdano živijo ob njihovih bokih. Na zoprne stvari sploh nočejo misliti. Le včasih, na straniščih, se spomnijo tudi name, pa potegnejo za svojo misljo. Ah, kako so čudoviti! Poleg tega so pozrli vso kulturo od Ajshila do Platona in Heideggerja, od Horaca in Marka Avrela do Teilharda de Chardina, se pojili s trubadursko pesmijo in renesančnimi grozljivci, se likali v stoletjih luči in živeli v Goetheju, kot bi živeli v skrivnostnem telesu evropske kulture, in se končno tiho in dodobra seznanili z vso sodobno umetnostjo od Baudelaira do Rilkeja in Ionesca. Vsak, kolikor ga je, je živa knjižnica, živa galerija, pa že živa muzikalna skrinja.

Vso to intelektualno zmedo karakterizira Javoršek na izredno zanimiv, prav za prav presenetljiv, pa tudi zanesljivo pravilen način:

Glave naših razumnikov so tlakovane z marksizmom ali vsaj z nekaterimi osnovnošolskimi pojmi te revolucionarne znanosti, na tlaku, ki ga omenjam, se je nekega dne prijela plesen hegeljanstva, in sicer v razredčeni, stripovski obliki. Na te „klasične osnove“ so začeli postavljati bojne konje eksistencializma, ki so ga iz dramatičnih razmer povojnega francoskega življenja začeli slaboumno in modno prenašati na Slovensko. Mogoče bi bil jaz kot Camusov prijatelj edini upravičeni dedič njegove misli na Slovenskem ali edini apostol

Sartrovega kroga (zlasti zaradi prijateljstva s Claudom Lanzmannom, sinom znamenite jecljavke Paulette, ki je postal Sartrov sekretar in ljubimec njegove življenjske spremljevalke Simone de Beauvoir), pa mi kaj takega še na misel ni prišlo. Prenašanje Camusovih in Sartrovih misli na Slovensko se mi je že od vsega začetka zdelo krjavelsko, slaboumno in v bistvu pšmevritarsko. Kljub temu pa se je iz tega filozofskega in političnega krjaveljstva hote ali nehote dvignil v slovenski kulturni zrak mit o človekovi avtentičnosti in samouresničevanju. Ta mit je bil za sodobno slovensko kulturno življenje v vseh njegovih oblikah verjetno najvažnejši in najusodnejši. V imenu tega mita so pošiljali v kot vse, kar so v slovensko revolucionarno izkustvo prinesli junaki naše zgodovine. V imenu tega mita so obrnili hrbet tudi marksizmu kot temeljni idejni enotnosti socialistične družbe. Zares pretresljivo pa je, kaj so z marksizmom napravili! Krstili so ga za „eshatološki mit“, mit o dokončnem človekovem zveličanju, s tem pa prevzeli kritiko marksizma, kakršno je nekoč zasnoval in za ves svet utemeljeval Nikolaj Berdjajev ter z njo oplodil pred vsem personalizem. Preko Edvarda Kocbeka, naj je Kocbek hotel ali ne, so se namreč novi slovenski filozofi zvezali tudi s personalizmom kot eno izmed oblik krščanskega eksistencializma. Zakaj? Najbrž samo zato, da bi bila nasilnost njihove zmedenosti bolj učinkovita.

V bistvu torej očita dobršnemu delu slovenske inteligence, ki se je sicer udeležila revolucije ali vsaj simpatizirala z njo, da so ji po „osvoboditvi“ začeli presedati „junaki naše zgodovine“ in se je na tihem spustila na tista pota, po katerih je slovenski človek hodil vso svojo zgodovino; na pota, ki vodijo na zahod. Javoršek pa seveda zahod „pozna“ in prezira; zato tudi ni čudno, da se ga je ob vsem tem prijel epitet „samotni jezdec“, in da je personaliziral tudi pojem „neuvrščenosti“. In zaradi te personalizirane „neuvrščenosti“ ga tudi slovenska zgodovina sama zanima le kot del njegove osebne eksistence; povezan je namreč z njo „na življenje in smrt“.

Ko razmišljaš o slovenski zavesti (in inteligenca naj bi bila nosilec zavesti) od naselitve Slovencev v naše kraje do dandanašnjih dni, z grozo v duši spoznaš, da so se že prve oblike misli na Slovenskem znašle pod tujim nebom, se pravi pod tujo oblastjo. Tuja oblast, pa najsi gre za posvetno, cerkveno ali kakršnokoli drugo, pa je zmeraj nasilna, ker drugačna tudi biti ne more. In zato je nasilno odločala o usodi slovenskega človeka od vseh začetkov — do... Zato je osnovna poteza slovenske zavesti in slovenske inteligence kot poglavitnega in najbolj očitnega nosilea te zavesti — odpor. Odpor zo-

per sleherno oblast. Pa naj bo take ali drugačne narave, take ali drugačne barve, take ali drugačne nadstavbe. Zavest Slovencev se je izoblikovala v zanikanju. Ali z drugimi besedami: slovenska zavest je zrastle iz zanikanja. In ker nas je vse, kar se je dogajalo v naši zgodovini, zgolj tlačilo, podcenjevalo, izkoriščalo, nam jemalo besedo, nas uničevalo..., ni prav nič čudnega, če je bilo naše edino smiselno opravilo boj zoper tiste, ki so nas tlačili, podcenjevali, izkoriščali, nas naganjali v molk in nas zabijali v tla. In tako je postalo izročilo naše narodne zavesti, kakršno se kaže v literaturi, umetnosti ali v družbenih gibanjih — zanikanje.

Javoršek torej posplošuje odpor do oblasti; in neke v ozadju teh misli vsekakor čemi tudi misel na medvojno „kolaboracijo“. Toda v vseh obdobjih zgodovine, pod vsemi mogočimi oblastniki, režimi, despoti ali reprezentativnimi vladami, teče ta odpor proti oblasti, pa naj potem prevzame obliko napol humorističnega zabavljanja čez „vlado in ministre“, ali pa do skrajnosti razgretoga — upora. Kar nas seveda pripelje tudi do upora proti „ljudski oblasti“, ki jo je komunistična partija vsiljevala in vsilila slovenskemu človeku.

V tem pa je tudi negacija Javorškovega poglavja o junakih in ner-gačih

Izvršniki so dejali, da mora narodnoosvobodilni boj (in z njim revolucija) spremeniti slovenski narodni značaj. Na koncu vojne so malce presenečeno in razburljivo to spremembo v resnici ugotovili ter vzkliknili: „Iz naroda hlapcev smo postali narod junakov!“ O, ljubi Jezus, kakšna pomota! Iz naroda hlapcev smo postali narod zabavljačev. Radi bi še naprej ostali hlapci, ker pa ne moremo biti hlapci sami sebi, se je hlapčevstvo izrodilo v zabavljaštvo. Zabavljaštvo samo po sebi bi bilo lahko vir dragocenih energij, pa ne zaradi tistega shakespearekega prepričanja, „da nisem nič, če nisem zabavljač“, ampak zaradi tega, ker je osnovni pogon zabavljaštva — kritika.

Kritika pa je bistvena in najbolj žlahtna vsebina sleherne avantgarde.

Ne le avantgarde! Demokracije! Kritika je bistvena in najbolj žlahtna vsebina vsake resnične demokracije! Svobodna kritika seveda! Je pa v tem v resnici tudi negacija utopije o „brezrazredni družbi“. Nekdo jo mora voditi; in s samim tem dejstvom se loči od ostale družbe, postane torej „vodilni sloj“, ali, kot vemo — Djilasova „nova klasa“.

X.

Najbolj „nevarna“ postanejo Javorškova pisma proti koncu njegovega „romana“, ko se spusti v razpravo o splošnih kulturnih vprašanjih slovenskega sveta in o slovenskem jeziku še posebej.

Predvsem ugotavlja, da so Slovenci šele v šestdesetih letih dosegli stopnjo, „ko skoraj nihče ni bil več lačen“; družba se je začela umirjati in se „nehala tresti od strahu pred svojo usodo“. Pričela se je spremenjati v nekakšno „potrošniško družbo zmešane vrste, ki ji je socializem omogočil vsestransko zboljšanje, vendar zaradi tega še ni postala socialistična. Blizu je čudni mešanici meščanske in plebejsko-stremuške družbe, ki čaka, da se bo zgodil čudež, ki se nanj sicer zavestno pripravlja. Čudež socializma.“ (Bolj verjetno se zdi, da slovenska družba čaka na nek drug „čudež“; škoda je le, da so svetovne razmere danes take, da res lahko govorimo samo o „čudežu“.)

Prelomila pa se je ne le družbena, politična in gospodarska tradicija. Do leta 1945, tako meni Javoršek, je slovenska kultura v glavnem opravila svoje poslanstvo. Zato je naravno, da se je začela predajati „iskanju“, se pravi, eksperimentiranju. Toda „nekateri“ so hoteli kulturnike povsem izriniti iz politike, tako da bi ne imeli v sodobni družbi nobene opravka. Toda Javoršek smatra, da protest proti temu „izrivanju“ ni iskren (tudi njegov ne?), ker si tudi ti „protestniki“ v resnici želijo „detrinizacijo“ inteligence, ker jim iz ideološko političnih razlogov ni do nove veljave.

V zdomstvu lahko samo ugibamo, o čem govori, kdo so tisti „nekateri“ in kdo so „kulturniki“, ki jih hočejo izriniti. Jasno pa je, da smo v tej točki najbrž v središču Javorškovih „nevarnih razmerij“. Stvar močno diši po partijski diktaturi na kulturnem polju in edini dvom pri tem je v dejstvu, da se Javoršek v vseh svojih pismih previdno ogiblje skušnjavi, da bi partiji pripisal odločilno odgovornost za sedanjo zmedo slovenske inteligence.

Iz istega razloga tudi ne pripisuje partiji nobene odgovornosti za „razdiranje in onesnaževanje slovenskega jezika“, čeprav mora partijski žargon pri tem gotovo nositi vsaj del odgovornosti.

Glavna tarča Javorškovega kritičnega razmišljanja o slovenskem jeziku (v izmenjavi pisem s Francescom Robbo) je Taras Kermauner, jezikoslovec, ki ima po Javorškovem mnenju „jezikovnega raka“. Kermauner naj bi smatral, da je vzdrževanje slovenske jezikovne tradicije v resnici tudi povezovanje z obstoječo oblastjo; vse, kar se temu upira, pa da je „jezikovna ilegala“ in pluralizem. Drugače povedano: slovenski jezik je tudi glavna garancija slovenske državnosti.

Javoršek to zavrača, češ, da bi bilo to teorijo mogoče prenesti tudi na druge narode in bi se potem izkazala kot smešna. Zavrača pa tudi Kermaunerjevo idejo, da je treba uvesti nek nov jezik, novo slovenščino, ki ne bo več vezana na „visoki jezik“ Prešerna, Levstika, Stritarja, Cankarja in drugih.

Na Slovenskem, v tej majhni deželi, stisnjeni pod obronke vzhodnih Alp, v deželi, kjer se je slovensko ljudstvo z nepopisno voljo in izjemnim junaštvom ohranilo ter svojo voljo

do življenja pokazalo s tem, da je ohranilo in celo izoblikovalo svoj jezik, naj bi zdaj ta jezik razdejali, ponesežili, zaste- ničili s tujkami in nemškimi igoni v jezikovnem oblikovanju, zapletli do nedoumnosti in neumnosti? In tako dejanje naj bi bilo dejanje napredka?

Ta „napredek“ se po Javoršku kaže v „ponižanju slovenščine v stra- niško literaturo, se pravi na pot lažnoleve in lumpenproletarske ali pa hi- pijevsko usmerjene literature. Jezik se struktura z najrazličnejšimi sko- vankami, istoznačnicami, nedonošenimi besedami in nesmiselnimi preved- ki iz tujega jezikovnega območja... Kakšno sračje gnezdo!“ —

Pri tem je morda na mestu pripomba o „hipijevski“ literaturi. Pojem „hipi“, podobno kot „hooligan“, si Evropa razlaga povsem po svoje. Toda „hipiji“ — ki so medtem v resnici že „izumrli“ — so tudi v sami Ameriki naleteli na kaj različno razlago svoje filozofije. Resnica je namreč, da so bili tisti prvotni, originalni, resnični, ali, če hočete, iskreni „hipiji“, učenci Leva Nikolajeviča Tolstoja, ki je prav za prav po svetopisemsko razdal vse premoženje in dejansko umrl na begu pred svojo ženo, ki ga je hotela prisiliti, da bi to svojo odločitev preklical. Prvotni hipiji so pravtako „za- vrgli“ vse svetno premoženje in delili med seboj, kar so pač imeli. Da je to vključevalo tudi droge in ženske, je pač človeška slabost. Držala pa se jih je neka „romantika“; in ta jih je slednjič tudi pokopala, ker so po- stali „moderni“ in jih je začela mladina na zahodu posnemati, sicer ne po filozofiji ali načinu življenja, temveč le po zunanjih znakih: Otroci so se pripeljali v neko mesto, kjer je bil v kakšnem parku „sestaneč“ hipijev, navadno zvezan s koncertom „rock“ glasbe. Pred prihodom v park so se ti otroci preoblekli v hipijevske obleke, nataknili lasulje z dolgimi lasmi in bradami in potem seveda nastopali kot „pravi“ hipiji. Amerika jih je kmalu odkrila in jim podelila naslov „plastični hipiji“. Govoriti o hipi- jevski literaturi je pa nesmiselno, ker se gibanje nikdar ni dvignilo na neko organizirano raven.

Šele, ko se tako „razgreje“ v debati, zapiše Javoršek tudi ugotovi- tev, da je za vse, kar se dogaja danes z našim jezikom, morda vendarle vsaj nekoliko kriva tudi „politika“.

Po letu 1945 se je v slovenskem življenju najodločneje razvijala politika in z njo zvezane vede, kakor so filozofija, družboslovje, ekonomija, pravo in politologija. Izrazje, ki ga uporablja politika, ni bilo samo vodilno izrazje javnih občil, vodstvenih ljudi in ustanov, ampak se je zalezlo do zadnje tovarne in zadnje gorske vasi in skoraj do zadnjega sloven- skega človeka. Bistvena značilnost sedanjega slovenskega po- litičnega jezika v vseh njegovih miselnih, pravnih in uprav- nih izrazih je v neustrezni izposoji novih besed, ki so spod- rinile slovenske ali pa stopile na prazna mesta, tja, kjer za nove družbenopolitične potrebe pač nismo imeli ustreznega

„znaka“. Ta mednarodna latovščina je skvarila in zmaličila slovenščino, saj je zastrupila celo tiste studence, iz katerih se je slovenščina najbolj učinkovito napajala.

Druga nevarnost, ki naj bi pretila slovenščini v današnjem času, je ista, na katero je opozoril že Prešeren v „Novi pisariji“, kasneje pa jo je znanstveno obravnaval dr. Breznik: vpliv srbohrvaščine, ki zdaj vdira k nam iz vojske, stripov in revij, filmov in televizije, pa tudi iz neposrednih stikov z ljudmi, ki se iz južnih krajev selijo v Slovenijo:

Do pred kratkim se je slovenščina zmagovito upirala slehernemu izpodpiranju domačih besed, zlasti tistemu, ki spodriva pristne in v glavnem docela ustrezne domače izraze. Njen upor je bil bistveno zvezan z njeno bitko za kar največjo samostojnost, neodvisnost in ponosnost. Zdaj pa smo začeli sumljivo klecati v bitki zoper prehajanje srbohrvaških besed in izrazoslovja v naš jezik. Verjetno tudi iz strahu, da bi nas ne obsodili šovinizma, kar je neumnost brez primere. Ali nas naj nekdo obtoži šovinizma na Koroškem, če se bojujemo, da koroških Slovencev ne bi asimilirali Avstrijci? Ali nas bi lahko kdo obtožil šovinizma na slovenskem Tržaškem, če bi se bojevali, da se tamkajšnji Slovenci ne bi utopili v italijanstvu? Zato je tak strah neumnost brez primere. Resnica je, da za obrambo svojega jezika storimo bore malo, pravzaprav nič. Še manj pa za njegovo širjenje. Od časa do časa se zaženemo ter prirejamo tečaje za tuje ljubitelje slovenščine, ki se za naš jezik zanimajo iz znanstvenih razlogov ali pa zastran prevajalstva ali pa jim je slovenščina samo zaseben konjiček. Priseljencem iz južnih krajev pa premalo pomagamo, da bi se slovenščine naučili v živem, vsakdanjem stiku z ljudmi ali pa v tečajih in knjigah. Znanje novega jezika bi jim razširilo obzorje in jim pomagalo do socialnega zakoreninjenja.

Pustimo ob strani vprašanje, kako se današnja uradna Slovenija bori za ohranitev slovenskega jezika na Koroškem in Primorskem! Toda, če to zavzemanje za slovenščino v teh dveh pokrajinah ni šovinizem, čemu potem ljudje v domovini očitajo šovinizem zdomcem, ki opozarjajo na nevarnost „posrbljenja“ Slovenije in njenega jezika, če pa o tem piše z isto zagnanostjo nek domovinski pisatelj? Oblast v domovini nam lahko očita kar hoče, toda dejstva, da smo in ostajamo Slovenci, ne more zanikati; zato pa nam tudi ne more prepričati, da spremljamo razvoj v domovini in ga komentiramo. Ali pa naj to neupravičeno stališče obrnemo v svojo korist tudi mi in zapišemo, da je vse „uradno“ prizadevanje za ohranitev vezi med slovenskimi izseljenci in domovino samo političen trik, ki naj služi ciljem in namenom današnje slovenske oblasti? Pri tem moramo pritegniti Javoršku: Vse to govorjenje in obtoževanje, ves ta strah je neumnost brez primere.

Tretjo nevarnost za slovenski jezik predstavlja v današnjem času vdor „pouličnega, straniščenega jezika“, ki ga srečujemo v delih Vitomila Zupana, Dušana Jovanoviča (?), Milana Jesiha, Tomaža Šalamuna. Javoršek je mnenja, da je tak vdor sicer normalen v razvoju vsakega jezika. (D. H. Lawrence), da pa je v primeru slovenščine prišel prezgodaj, ker še nimamo izdelanih oblik. Slovenščina si takega vdora enostavno še ne more privoščiti.

Ta vdor pa naj bi bil izraz težnje za „uraznoličenje“ slovenskega jezika, se pravi težnje, dati mu tisto izrazno moč, ki je doslej še ni imel. „Po vsej verjetnosti,“ pravi Javoršek, „gre za jezik, kakršnega je pisal Kocbek v reviji *Križ na gori* in kakršnega je vrtel na svojem filozofskem računu dr. Vecer.“

Na videz naj bi torej šlo za jezik, ki prodira v novo območje, ki je bolj nominalen kot verbalen; toda v resnici, tako sodi Javoršek, gre za „posiljevanje in natezanje jezika do ‘babilonske spakljivosti’.“

Sleherina bitka za jezik pa je jasen odsev bitke za osvobajanje človeka. In za veljavo človeka. Osvobajanje človeka in boj za njegovo veljavnost pa terjata hkrati tudi ustvarjalnost. Ustvarjalnost se nujno kaže v jeziku, saj jezik slehernega, še tako majhnega naroda, dokazuje to resnico. Ker smo razmeroma mlad narod ali vsaj narod, ki doslej za vrsto dejavnosti in za vrsto družbenih stanj ni razvil ustreznih oblik, je porajanje modernega slovenskega jezika tolikanj bolj težavno. Vendar je možnosti na pretek. Preden bi jih začeli razvijati, pa bi se morali spopasti z nevarnostmi, ki prete slovenščini. Hudodelsko spodrezovanje slovenščine z mednarodno latovščino, z ilirsko jebentilogijo in lumpenproletarskim jezikom je izraz političnega zanikovanja kakršnegakoli uspešnega razvoja slovenske družbe, hkrati pa zapiranje te družbe pred svetom.

Tu bi skoraj lahko rekli, da se Javoršek oglašja z isto zavzetostjo, ki se jo nekoč kazali takoimenovani „klerikalni“ krogi v stari Jugoslaviji ob nevarnosti, ki pa je predstavljala samo delček današnje. To seveda ni presenetljivo, saj je Javoršek v bistvu „klerikalni“ produkt. Druga stran njegove družbe, liberalna, je takrat skušala minimizirati to „nevarnost“. Spomnimo se samo na spore in debate ob gradnji pravoslavne cerkve v Ljubljani. Danes grade (ali nameravajo graditi) muslimansko mošejo in vsemu svetu tolmačijo kot dokaz „verske strpnosti“ odločujočih slovenskih in jugoslovanskih faktorjev. (Da se mnoge katoliške skupnosti že desetletja trudijo, da bi dobile dovoljenje za gradnjo cerkve, seveda ni važno.)

Vsekakor bi težko oporekali Javorškovi zaskrbljenosti za nadaljnjo usodo slovenskega jezika. Del kredita pa morajo dobiti tudi naši vzgojitelji, se pravi profesorji srednjih šol in univerz, ki so kljub razmeram, katere danes obsoja Javoršek, znali vcepiti študentariji ljubezen, spoštova-

nje in lojalnost do jezika, in tudi vzgojiti vrsto strokovnega kadra. Javoršek sam je očitno zgodaj začutil to „mesijansko“ nalogo ohranjanja in čiščenja slovenskega jezika; saj je v prvih mesecih okupacije celo tvegala stigmato „kolaboracije“, ko je v rodni Velikih Laščah uvajal v lepote našega jezika in literature italijanskega žurnalista Fidijskega Gambettija, takrat navadnega vojaka „kraljevske italijanske vojske“.

Opira pa svoje navedbe tudi na dognanja moderne lingvistične znanosti:

Vse lingvistične raziskovalne šole od XVII. stoletja do Cohnskega, vse raziskave v psiholingvisti in sociolingvisti, vsa metodologija „znaka“ ali metoda književnih zvrsti oziroma metoda o nepomenskih jezikovnih enotah ali tista, ki govori o bolj zapletenem jezikovnem tkivu kot je govorica, zagovarjajo razvoj, ne zagovarjajo razkroja.

Vseh teh misli in ugotovitev pa Javoršek ni zapisal pred desetimi leti; zapisal jih je v neposredni preteklosti. Torej so to problemi, ki še niso rešeni. Slovenski jezik in s tem slovenski narod je ogrožen še DANES, ta hip! V pregledovanju arhivov slovenskih priseljencev v Ameriki nalletimo tu in tam na družinska imena, ki jih v Sloveniji ni več. Bilo bi tragično, če bi se nekega dne tudi jezik sam obdržal samo še med izseljenci, medtem ko bi doma podlegel pod pritiskom številnejših sosedov.

XI.

„Nevarna razmerja“ so namenjena nekemu splošnemu ocenjevanju razmer med slovensko inteligenco v povojnem času, o njenih medsebojnih odnosih, pa tudi o večjih in manjših škandalih. (Npr. „Bojan Evič (!) je nekoga ustrelil; fanta so pokopali, domači so se najokali in izjokali, ampak Bojan Evič je naprej razsvetljeval samega sebe in celotno slovensko ljudstvo.“ — str. 293.) Toda Javoršek se vendarle neizbežno povrne k svoji osebni tragiki: sinovemu samomoru; čeprav ga to pot obravnava v kontekstu neke „mladinske“ revolucije, ki da je ob šestdesetih letih zajela Slovenijo, pa tudi ves ostali svet. Javoršek torej zdaj le potrdi, da samomorilstvo ni neka izključno slovenska sramota, čeprav ga je ta „posebna oblika smrti“ zaznamovala za vse večne čase.

Obdobje, o katerem sva s tako vneto v svojih pismih razpravljala s Francescom Robbo, je prihrumelo do vrhunca. A ne samo na Slovenskem. Po vsem svetu. Zakaj po vsem svetu se je mlada generacija poskušala otresti starejše, ki je kot zmagovalka ali poraženka druge svetovne vojne bila nekaj čisto posebnega. Po vsem svetu so mlade generacije nastopale v nekih posebnih oblikah, ki niso bile ne povezana revolucija in tudi ne povezano kulturno gibanje. V Ameriki je bilo takih gibanj nešteto, najzanimivejše med temi gibanji je bilo vsekakor beatniško. V Angliji so se taka gibanja pojavljala in zginevala, ampak vsekakor so v Angliji s svojimi beatlesi in

modo dolgascevec združili s svojim gibanjem hippijev, ki se je izrodilo iz beatniške generacije. Nenadoma so se začele prebujati univerze ter ugotavljati, da je mlademu rodu življenje v starih lupinah, kakršne je izdelal srednji vek, v času atomske energije nemogoče živeti. Začela so se študentska gibanja, ki so ponekod prerastla v nekontrolirana politična gibanja. Vse, kar so na Slovenskem od leta 1964 počenjali prespektivovci vseh vrst, ohojevci in razne druge mladinske združbe, se je spomladi leta 1968 znašlo v norem vretju. Kljub obširnimi znanstvenim obravnavam in natančnim raziskavam sociologi še do danes v bistvu niso razrešili vseh ugank „mladinske revolucije“. Vsekakor se strinjajo v trditvi, da podobnih revolucij še ni bilo v zgodovini človeštva. Zdi še, kot da je kipenje povzročilo tako soparo, da nikdar ni bilo mogoče natanko videti dogodkov, še manj pa nitk in rok, ki so dogodke vodile.

Javoršek pripisuje glavno odgovornost za to revolucijo „neki skrivnostni iracionalnosti“, ki so jo enačili z „osnovnimi energijami poezije“. Moral bi prav za prav zapisati „protestne poezije“. Ta je namreč tipična za to „mladinsko revolucijo“. Manj jasno se zdi njegovo pisanje o neki „skrivnostni iracionalnosti“. Vsaj v Ameriki je bila ta revolucija absolutno racionalna, če pod tem pojmom razumemo neko razumsko dojetje sveta, ki nas obdaja, pa potem tudi nek povsem razumski odpor do njegove zlaganosti. (Spominjam se televizijskega razgovora z nekim resničnim „hipijem“. Priznal je, da obstoječe norme današnje (ameriške) družbe niso brez veljave; s tipičnim mladostnim idealizmom in razočaranjem pa je zavrnil njeno zlaganost: „Vse to postane brezpomembno, ko se vrneš domov ob nepričakovani uri in najdeš na zofi v dnevni sobi svojo mater s človekom, ki ni tvoj oče...“)

V tem je tudi razlog, zakaj bi bilo zgrešeno valiti vso krivdo za protivno demonstracijo v ameriških mestih izključno na komunistično in levičarsko propagando. Tedanja mladina je ISKRENO protestirala proti UBIJANJU. Da je protestirala po ameriških mestih in univerzah, ali bolje, da je protestirala ameriška mladina, sovjetska pa ne, je le en dokaz več, kateri od obeh sistemov je ideološko močnejši. Da pa se je s tem iskrenim odporom okoristila komunistična propaganda, je samo naravna posledica odprtosti ameriške družbe.

„Revolucija“ pa gre naprej. Danes se kaže v protestu proti atomski energiji, ker je težko vzdrževati tezo, da so njene koristi večje od nevarnosti. Mladina hoče seveda živeti; in to brez strahu pred počasno smrtjo, ki jo lahko prinese neprevidno sproščena radiacija.

V Sloveniji pa je takratna inačica te revolucije, tako pravi Javoršek, sprostila „neznane sile“, med njimi — gon po samomoru.

V času perspektivaštva, ohojevstva, tribunarskega norenja, zlasti pa spomladi leta 1968 si je vrsta mladih ljudi na

Slovenskem vzela življenje. Za večino teh mladih ljudi sploh ni mogoče najti pojasnila, zakaj so se odločili za tako nepreklicno usodno dejanje. Značilno pa je, da je bila tudi nadrealistična revolucija posejana s samomorilci. Nadrealistični francoski pesnik René Crevel je tistikrat pisal: „Pravijo, da človek napravi samomor zaradi ljubezni, zaradi strahu, zaradi neozdravljive spolne bolezni. A to ni res. Vsak in vsi ljubijo ali mislijo, da ljubijo, ves svet se boji in ves svet je bolj ali manj sifilitičen. Samomorilci so tisti, ki ne poznajo skorajda vesoljne strahopetnosti pred bojem zoper neko osebno občutje duha, ki je tako močno, da ga je treba do nadaljnjega jemati kot občutje resnice. Samo to občutje verjetno dovoljuje sprejeti najbolj pravično in dokončno rešitev: samomor.“

Odmev te nadrealistične posebnosti je prinesel v Slovenijo „pravo nacionalno katastrofo, pa tudi sramoto“. Kot vemo, je postal žrtev te „samomornilne ujme“ tudi Javorškov sin Svit.

Kako je mogoče, da se je obesil njegov sin, o tem je Javoršek napisal debelo knjigo. Pisana je, kot rečeno, v obliki pisma mrtvemu sinu. V „Nevarnih razmerjih“ tega poglavja zato ne obravnava v izmišljenih pisnih, temveč v direktnem razmišljanju, ki pa ga naslanja na vprašanje: kaj bi o tem rekel profesor Dušan Pirjevec-Ahac? Ta namreč je za Vitomilom Zupanom drugi „zli duh“ njegovega življenja.

Javoršek pravi, da je imel Pirjevec nek „čuden vpliv“ na mlade ljudi, ki so se mu kadarkoli, kakorkoli približali:

Mladi najbrž začutijo, kako nekoga spremlja kohorta razpadajočih mrtvecev, ki nenehno zavija z onstranskimi glasovi in presenetljivimi tulbami in še bolj ganljivimi ječanji. Tak človek ima v sebi ne samo polno grobnic, ampak tudi polno duha. Mladi ga znajo zavohati, in ker je duh teh grobnic skrivnosten, ga hočejo razumeti, Razumevanje je edina bitka za intelekt. Z intelektom pa kakor z ostrim nožem napraviš luknjo v človeka ter vanj pogledaš in ga lahko „pretipaš“ do obisti.

Pirjevec naj bi nekoč v razgovoru s Svitom načel tudi problem smrti in mu citiral Camusa, da je samomor „edino resnično filozofsko vprašanje“ in tudi edina rešitev iz „groze slovenstva“. Ta razgovor je moral vplivati na Svita, pravi Javoršek in zapiše, da je v prvih tednih po sinovem samomoru Pirjevca „nedokazano (in kaznivo) obdolžil“, da je „moralno sodeloval pri Svitovi smrti“ in pri smrti mnogoterih drugih mladih ljudi na Slovenskem.

Res je takrat divjala nekakšna samomornilna epidemija po Sloveniji; toda zanimivo je, da so ji zapadali predvsem sinovi prominentnih osebnosti. Vseh primerov mi v svetu niti ne poznamo. Govorili so tudi o nekakšnih „samomornilnih klubih“, se pravi o nekakšnem organiziranem samo-ubijanju. Javoršek sam gotovo namiguje na to, ko v pismu mrtvemu sinu govori

o „tistih, ki so ti pomagali pri tej odločitvi“. Tudi se zdi, da njegova impulzivna obtožba Pirjevca ni ravno nemogoča, če je Pirjec res videl v samomoru edino rešitev iz „groze slovenstva“.

Toda ustavimo se pri tem pojmu: groza slovenstva! — Kakšna groza? V čem je ta groza? Zakaj naj bi dvajset let po „slavni osvoboditvi“ (govorimo o letih 1968-70) zajela slovenstvo neka groza? Ali pa je morda ta groza enostaven evfemizem za slabo vest, za „preganjavico in moro“, o kateri govori Kocbek, za tisto „partizansko bolezen“, za katero smo slišali, da je napolnila slovenske psihiatrične zavode v prvih povojnih letih? Ali je morda ta groza v resnici zavest tiste „kohorte razpadajočih mrtvecev“, ki spremlja ljudi, kot je Pirjec (zakaj ne tudi Javorška?), in so jo mladi „zavohali“. Ali pa je morda ta groza v spoznanju, da mladini ne bo mogoče prikriti vseh slavnih in neslavnih dejanj, od tiste nepomembne smrti „ljubljske gospe“ v Gorskem Kotarju, do končne strahote v Kočevskem Rogu, ko je kri MORALÁ teči v potokih in ko je njen težki duh MORAL prepojiti srca ali duše, ali karkoli že imajo, ljudi, ki so jo prelivali?!

In če razvijemo to misel naprej: Če je torej ta „groza“ v neki „obremenjenosti“ Javorškove generacije, se pravi — naše generacije, in če to „obremenjenost“ prenesemo na zdomstvo (o tem je nekaj blebetal partijski cucek Janez Čuček), zakaj ni v zdomstvu enega samega primera samomora sina „obremenjenega“ očeta, ko pa so vsi do zadnjega „navadni izvržki slovenskega naroda, sodruga, izdajalci, plačanci“ itd., itd? Ali naj iz tega sklepamo, da mi svojim sinovom še vedno bolje lažemo, kot oni doma?

Tu je namreč vse jedro odgovora in vsa teža krivde Javorškove generacije: Mladina doma in po svetu je dovolj zrela, da lahko določene stvari presoja po lastnem preudarku. Zato ljudem v zdomstvu ni treba dokazovati ne upravičenosti oboroženega nastopa proti komunističnim partizanom, ne upravičenosti „kolaboracije“ in vsega, kar je bilo s tem zvezanega. Zadostuje jim pokazati na dvanajst tisoč Slovencev, ki so bili pobiti kot stekli psi BREZ pravice do zagovora, pa postane vse popolnoma jasno. Kočevski Rog je vrhunsko doživetje naše generacije; tiste doma in te v tujini! Kdorkoli to doživetje taji, tega v resnici lahko obhaja „slovenska groza“!

O vsem tem je Javoršek kmalu po sinovi smrti „v hudem molu“ razpravljaval s Tarasom (Kermaunerjem, katerega brat Aleš je šel po isti poti. Njun razgovor je bil nabit „z najbolj črnim in najbolj neizprosnim obupom“. Govorila sta v Svitovi sobi, kjer je Javoršek pustil vse tako, kot je bilo ob sinovi smrti:

Taras je kot omotičen taval in se opotekal od predmeta do predmeta ter v opremi prostora, ki je bil še zmeraj natančno tak kot ob sinovi smrtni uri, razpoznaval znamenja, ki so pričala, kaj se je pripravljalo. Na steni so bili Villonovi obešenci iz neke stare izdaje Villonovih balad, bilo je še polno drugih slik, kjer je vse viselo mrtvo, celo Miki-miška, kakršno kupujejo za otroke, je bila z verigo obešena za vrat. In se-

veda na steni velikanska fotografija Che Guevare.

Takrat naj bi Taras Kermauner izrekel skoraj neverjetno misel, ki naj bi dosegla tudi osnovo Pirjevčeve (in Camusove) ideje o samomoru: da so ga namreč zmožni samo — ateisti! (Ali naj gre tukaj za iskren zapis, ali pa spet za cinično premišljen poklon partiji: tudi „verni“ so v njej!?)

Samomori so možni

samo med tistimi, ki ne verujejo, v nikakršno obliko posmrtnega življenja, niti v tisto ne, ki si ga človek zrežira sam s svojimi deli. Edino Vera, se pravi tista vsemogočna obetavnost, ki se navezuje na smrt kot na začetek novega, pravega, poveljčanega življenja, je zdravilo zoper samomora.

V razmišljanju, kaj bi o vsem tem rekel Pirjevec, se Javoršku zdi, da bi hotel „razviti in premisliti radikalno vprašanje o smrti.“ Ali je smrt res samo tisto, kar se kaže v samomoru, kar se dogaja v dejanju samouničenja? Odgovor:

„Resnica smrti človeku kratko in malo ni dostopna: nihče ne more biti v njeni resnici. Dokler smo živi, smo vse skozi zunaj te resnice. Niti kdor je že bil pred puškami, ne more reči o sebi, da je bil v resnici smrti, kajti cev puške ni resnica smrti, pa tudi zanka samomorilčeve vrvi ne. Smrt nam je kratko in malo nedosegljiva, je nekje visoko nad nami, je záres prava in absolutna transcendenca.“

(Ali, kot je rekel Rabelais na smrtni postelji: „Zdaj grem iskat tisti veliki 'mogoče'. Zagrnite zastorje, farsa je doigrana!“)

Ker Javoršek nikakor ne najde zadovoljivega odgovora za svoj osebni „spopad s smrtjo“, za osebno grozo, ki jo je doživel ob sinovem samomoru, se spet zagrebe v misel, da mora biti nekaj narobe z nami Slovenci, z našim narodom, z našim življenjem:

Kako je mogoče, da v enem najmanjših narodov na svetu ni tiste strašne poželjivosti po življenju, ki se kaže pri večini sodobnega človeštva, saj je beg pred smrtjo najpomembnejša vrлина sodobne civilizacije. Izraža pa se prav mnogovrstno. Zato je po seksualni revoluciji, ki je prav tako značilna za naše stoletje in je zvezana z odporom zoper smrtnost, organiziran odpor zoper umiranje prav gotovo med najpomembnejšimi dogodki sodobne zgodovine. In sodobne znanosti. Se pravi medicine. — Kje so naše krivde, da smo se vpisali v sramotni seznam ljudi, ki se ne borijo za življenje? Kje so naše krivde, da smo se vpisali v sramotni seznam samomorilstva in se na tej lestvici dvignili med prve na svetu?

Iz strani, ki sledijo, je jasno — pa tudi razumljivo —, da sta sinova smrt in vprašanje samomora nasploh postali osrednja „obsedenost“ Jožeta Javorška; „dogodek“ njegovega življenja, „groza“, ki mu je za vselej spremenila življenje. Družba, ki tudi po njegovem mnenju nosi vsaj del

odgovornosti za to tragedije, mu dovoljuje, da piše o njej, da razmišlja o vzrokih, zaradi katerih je Svit Javoršek segel po vrvi. Ta družba je celo pripravljena prevzeti del te krivde, čeprav njen tožitelj Javoršek, oče, sam dopušča, da je bil Svitov samomor v bistvu „neslovensko“ dejanje, da je njegov sin morda celo „izdajalec“. Toda ta ista „družba“ rohni nad ljudmi, ki hočejo ohraniti spomin na druge Slovence, ki jih je pravtako pahnila v smrt — pečatom „neslovenstva“ in „izdaje“. Smrt vsakega človeka namreč (če uporabimo nekoliko izrabljen citat) zmanjšuje vse človeštvo, vso družbo. Navček zvoni nam vsem. Ampak, kaj naj stori Javoršek?

Leta in leta so že pretekla in leta in leta se mučim, da bi odkril, zakaj so se mladi ljudje pred letom 1968 in v prvi polovici leta 1968 tako strastno pobijali, pa ne morem odkriti resnice. Naša uprava javne varnosti je bila v tej raziskavi popolnoma brez moči in tudi brez sleherne raziskovalne fantazije, predvsem pa brez natančnosti. Raziskovalec, ki se je poklicno ukvarjal z vzroki, ki so pripeljali mojega sina v smrt, je neuradno izjavil, da gre za samomor pod psihičnim pritiskom, tega pa so zakrivilo mladi ljudje, ki jim pravimo perspektivaši, ohojevci in tribunaši, skratka družba, ki je tiste čase norela po Slovenskem. Naj bo že karkoli, naj je imel prav ali ne, vsekakor je res, da so tisti mladi mrtveci, ki so tako strašljivo ležali v mrliških vežicah na Žalah in čakali na pokop, pridelek našega slabounnega odnosa do sveta. Pa naj so se obešali sami ali pa so jih obesili drugi...

Kolikor bolj razčlenjujem te pojave in vežem posamezne člene s posameznimi dogodki tistodobnega slovenskega sveta, toliko bolj mi je jasno, da so bili na delu hudiči, ki so namenoma in s preračunano spretnostjo vnašali razpuščenost med slovensko mladino. Ta se je seveda anarhične svobode veselila in se v njej premetavala kot mladi delfini na morju. Enega izmed hudičevih vzrokov, ki so porajali vplive na slovensko mladino, vidim vsekakor v ultra-levih ekscesih, ki so nastajali med vojsko in po vojski. Tisti pa, ki so jih zagrešili, so jih hoteli kompenzirati (ali pa se v očeh javnosti odkupiti) s hiperliberalnostjo, svojstveno anarhijo in hujskanjem. Vidim pa te vzroke tudi v tipični meščansko sado-mazohistični historiji, ki se je v vseh časih in v vseh geografijah izživljala z eksperimenti najusodnejše vrste. Tudi na Slovenskem ni odnehala kljub uzdam, katere ji je nataknila oblast. — In vidim jih tudi v užaljenem in skrivnem delovanju svetnikov, ki so padli z oltarjev ali pa so jih prevrnili z njih, pa so s svojo strupeno grenkobo škropili (in zastrupljali) mlado slovensko ljudstvo. — To so bile temeljne pobude za nastanek perspektivaštva, ohojevstva, tribunaštva in temeljni vzroki za moralni,

kulturni in fizični propad vrste cvetočih mladih ljudi. Samomori, kot je znano, nastopajo večkrat v času posebnih literarnih atmosfer, kakršna je bila, recimo, romantika (po Wertherju...) ali pa nadrealizem... Zato je mnenje kriminalistične policije, ki je tisti čas raziskavala samomore mladih ljudi na Slovenskem, kulturno-zgodovinsko utemeljeno, žal pa je bilo živih premalo zavestnih sil, da bi lahko raziskale in uničile vse hudičeve silnice, ki so se takrat strgale s svojih verig ter divjale s tako bridko norostjo v enam najmanjših narodov na svetu.

In kako je ta „veliki dogodek“ njegovega življenja, ta osebna katastrofa, ki kljub „vsem zavžitim zdravilom“ še ni popustila, vplivala na Javorškovo življenje?

Najprej sem omahoval od bolečine in skorajda bi že zdrsnil za Orfejem v Hades. Lobanja mi je pokala od groze in srce se mi je kot trhla žoga zakotalilo po livadah vsakdanjosti. Nato je prišel nad mojo glavo sveti Duh. Od svetlobe njegovega ognja sem poblznel. Ne samo da sem videl v jetra sveta, videl sem tudi v maternico groze, ki poraja svet. In vse tiste, ki pošiljajo svoje seme v blaznem sladostrastju prav v tisto maternico. Lahko bi me priklenili na goro in bi orli prihajali ključat moje drobovje, lahko bi me zaprli v najglobljo temnico, pa ne bi nikdar pomislil na svetlobo in svobodo, lahko bi mi kdo nastavil nož na vrat, pa ne bi niti z očesom trenil. Poslej sem vse ocenjeval z nožem smrti v rokah, smrti, ki je zdaj postala edina ocenjevalka tostranstva. V tem docela svobodnem odnosu do sveta sem zmeril razdalje do vsega, kar me je obdajalo od 20. oktobra 1920, ko sem prišel na svet, pregledal vse z natančnostjo, ki jo pozna samo resnica groze, predvsem pa sem zagledal lastno krivdo.

Pustimo zdaj ob strani vse politične in ideološke pomisleke; postavimo se na zgolj človeško, humano raven: Javoršku je „lobanja pokala od groze“ in srce se mu je kot „trhla žoga“ zakotalilo po livadah vsakdanjosti. — Ali si je potem na tej človeški, humani ravni res težko predstavljati eksplozijo groze, ki je zajela tisto tragično taborišče v Vetrinju, ko so prišla poročila, kje je tista „Italija“, kamor odhajajo transporti, in kaj se tam dogaja?! Ali si je po vsej grozi, v kateri so pokale naše lobanje in so se naša srca „kot trhle žoge“ valila po livadah tujine, res težko predstavljati, zakaj vztrajamo pri zahtevi, da ljudje, ki so imeli dovolj poguma, ukazati in opraviti to „mesarsko klanje“, pokažejo tudi dovolj poguma, poštenosti in HUMANOSTI, da to dejanje vsaj priznajo, če se ga že ne morejo ali nočejo kesati?! In slednjič: tolmačiti to najbolj razumljivo, humano zahtevo kot neko nevarnost za današnjo socialistično družbo Slovenije, je izraz popolnega slaboumja in kričeče „slabe vesti“, ki kriči po spovedi; — in jo bo prej ali slej tudi izsilila!!! (Sledi)

✠ **Zinka Rupnik**

Smrt gospe Zinke Rupnik, vdove po Vuku Rupnik je prišla nepričakovano. Umrla je za srčno kapjo v soboto zjutraj 17. oktobra 1981. v Zavetišču dr. Gr. Rožmana, kjer je živela že par let. Mrtvaški oder je imela v Zavetišču, kamor so jo prišli kropit številni znanci, posebno iz vrst bivših protikomunističnih borcev. Pogreb je bil z velikim spremstvom naslednji dan, t. j. v nedeljo s sv. mašo, ki jo je daroval dr. Alojzij Starc. Pokopana je na pokopališču Villegas — San Justo — Buenos Aires. Pogrebne obrede je tudi opravil Dr. Starc a od pokojne gospe se je na grobu poslovil starešina D. S. P. B. „Tabor“ Ivan Korošec — bivši domobranski častnik Rupnikovega domobranskega udarnega bataljona.

Gospa Zinka se je rodila v Ljubljani in je 15. oktobra obhajala svojo 70 letnico.

Pokojno gospo bomo ohranili v dobrem spominu.

Vsemu sorodstvu naše iskreno sožalje!

Po dolgi in težki bolezni je umrla v domovini 12. avgusta 1981 gospa Kristina Demšar roj. Dolenc. Dočakala je 67 let. Pokojna gospa je sestra soborca Vencelja Dolenca.

Soborcu Francu Oblaku je umrla v domovini šz mama (5 tednov po očetovi smrti) v starosti 87 let.

Obema soborcema naše globoko in iskreno sožalje.

V Argentini v kraju Trancas prov. Tucumán so se iztekle ure življenja župniku Janezu Urbanču 14. septembra 1981.

Pokojni se je rodil 1. januarja 1914 v Leskovcu pri Krškem. Prvo kaplansko mesto je opravljal v Stopičah pri Novem mestu, kjer je bil takrat za župnika pok. Jože Smolič. Ob nastopu OF se je moral kaplan Urbanč umakniti v Novo mesto in je bil kaplan v kapiteljski cerkvi. Bil je dober pridigar in je redno v svojih govorih ostro kritiziral komunizem.

Emigriral je v Argentino in se je takoj podal v kraj Trancas, kjer je tudi ves čas ostal. Pozneje je k sebi poklical brata Lojzeta in sta se oba bavila s kmetijstvom.

Imel je redne stike s Slovenci iz Tucumana, kamor je rad zahajal in jim je bil dušni pastir.

Pokojni „padre Juan“ je bil priljubljen pri svojih faranih.

Kot odločnega protikomunista ga bomo ohranili v dobrem spominu.

DAROVALI SO

Od 1. 9. 1981 do 15. 10. 1981.

ZA ZAVETIŠČE:

v pesih:

Puhek Ivanka	30.000
Podlogar Marija	30.000
Marinšek Saša	20.000
Dr. Pezdirc Lado	14.000
N. N.	1.000
Filipič Bogo	26.000

TISKOVNI SKLAD TABOR:

v pesih:

Frančič Nace	36.000
Čuček Ivan	60.000
Gričar Franc	70.000
Prodaja knjig	150.000
Markez Jože	100.000
Prod. pds. štev. Tabora .	10.000
Filipič Bogo	10.000

v dolarjih:

Zupančič Hinko in Marija.	40
DSPB Tabor Cleveland ...	250
Horvat Franc, Montreal .	5
Koritnik Tone	2
Petkovšek Vinko	2
Poljanc Jože	2
Starič Lojze	2
Mrhar Julka	2
Zakrajšek Ivan	19
J. M.	20

INVALIDSKI SKLAD TABOR:

v pesih:

šivic Srečko	26.000
--------------------	--------

v dolar.:

Horvat Franc, Montreal .	8
Koritnik Tone	6
Kukovica Jože	2
Petkovšek Vinko	6
Rabzelj Ivan	2
Rupnik Ivan	8
Starič Lojze	6
Mrhar Julka	8
N. N.	10
šušteršič Janez	3

Bančič Janez — Kanada .	50
Vale Justina	15
Petrič Justina	15
Ostronih Franc	10
Kokel Anica	15
Gorjup Tone	8
Levstik štefka	10
Zakrajšek Ivan	19
Novak Marjan	20
Jaklič Jože	10
Matašič Janez	20
Šuligoj Stane	8

ZA GRADNJO:

Matevžič Janez	600.000
N. N., Zavetišče	379.000
N. N., Zavetišče	748.000
N. N., Zavetišče	215.000
Matevžič Janez	600.000
N. N., Zavetišče	300.000
Jenko Janez	500.000

Dobiček ob obletnici Zavetišča 30. 8. 1981. .... 3.945.000

V spomin na pok. Antona

Oblak umrlega v domov.:

Repar Jože .....

300.000

V spomin na pok. starše

Oblak umrli v domovini:

Puhek Ivanka .....

50.000

V spomin na pok. Viktorja

Češnovar:

Mikolič Milena .....

20.000

V spomin na pok. sestro

umrlo v domovini:

Dolenc Vencel .....

100.000

V spomin na pok. Vilija

Potočnik:

Bodnar Anton .....

100.000

V spomin na pok. A. R. O.:

Ribnikar Rudolf .....

100.000

V spomin na pok. mamo

umrlo v domovini:

Oblak Franc .....

200.000

v dolarjih:

N.N., San Justo .....

800

NA RAZPOLAGO IMAMO SLEDEČE KNJIGE:

Letnike Tabora (tudi posamezne številke)	10 dol.
Vetrinjska tragedija	8 dol.
Bela knjiga (Matica mrtvih)	10 dol.
Dopolnilo Bele knjige	5 dol.
Slovenija Land of my Joy and my Sorrow	12 dol.
The Orchard	8 dol.
Communism as I Know it	4 dol.
White Paper	2 dol.

V ceno je vključena poština.

Naročila sprejema uprava glasila Tabor Argentina in DSPB
Tabor v Clevelandu, ZDA.

V S E B I N A

Nuestra bandera	241
Naša zastava	242
Na Orlovem vrhu v Clevelandu v soboto zvečer 12. junija 1981 (M. Javornik)	242
Brez sodbe (-k -e)	245
Božična misel (R. Verinov)	247
35 let smrti generala Leona Rupnika (F.O.L.C.)	248
Dr. Krekova intervencija v korist dr. Basaja (EPK)	249
Naša bolečina (S. Plaško)	253
Iz društev	256
Odmev iz Dolomitov (Dobrovčan)	259
Jože Javoršek — samotni jezdec (EPK)	271
Naši mrtvi	288
Darovali so	III

Cerreo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 8133

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 2619